

МЕТАБОЛИЗАМ НА ЈАГЛЕХИДРАТИ

Доц. д-р Костовска Ирена

СОДРЖИНА

- ВАРЕЊЕ И РЕСОРПЦИЈА НА ЈАГЛЕХИДРАТИ**
- ГЛИКОЛИЗА**
- ГЛУКОНЕОГЕНЕЗА**
- ПЕНТОЗО-ФОСФАТЕН ЦИКЛУС**
- ВКЛУЧУВАЊЕ НА ДРУГИ ЈАГЛЕХИДРАТИ ВО ГЛИКОЛИЗА**
- ГЛИКОГЕНОЛИЗА**
- ГЛИКОГЕНЕЗА**
- МЕТАБОЛИЗАМ НА ГЛУКОЗА ВО РАЗЛИЧНИ ТИПОВИ КЛЕТКИ**
- ОКСИДАТИВНА ДЕКАРБОКСИЛАЦИЈА НА ПИРУВАТ ВО АЦЕТИЛ КоА**

ВАРЕЊЕ И РЕСОРПЦИЈА НА ЈАГЛЕХИДРАТИ

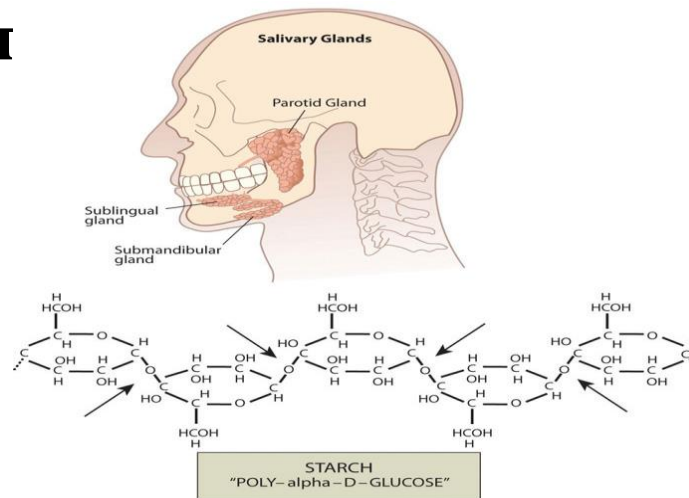
Варење на јаглехидрати

- се внесуваат со храна најмногу како полисахариди (скроб, гликоген, целулоза) или дисахариди (сахароза, лактоза)
- дневни потреби 400-500 гр.
- варењето се одвива во дигестивниот тракт под дејство на специфични хидролази кои ги раскинуваат само α гликозидните врски

Варење на јаглехидрати

- Варењето започнува во усната шуплина под дејство на **-амилаза (птијалин)**
- специфичен за **-гликозидните врски-**
оптимална $pH=6.8$, дејствува од 0.5 до 1 мин.,
- во желудникот (кисела pH) бргу се инактивира и станува суи

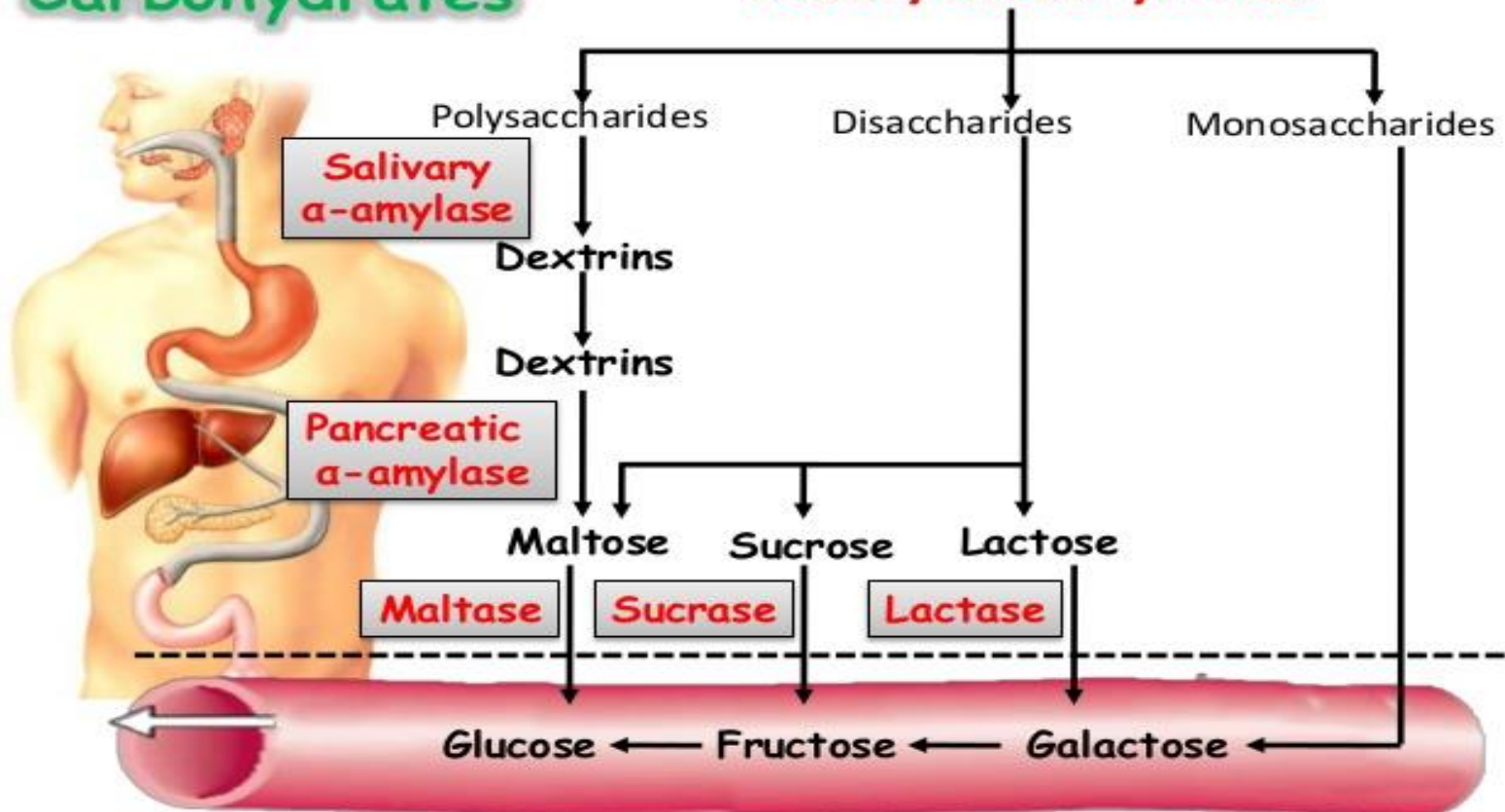
Варење на јаглехидрати

- Варењето продолжува во тенкото црево под дејство на ензими од панкреасен, тенкоцревен сок и ензими од површината на епителните клетки на тенкоцревната слузница
  - **Панкреасна амилаза** - специфичен ензим за α -1,4 гликозидните врски, скробот и гликогенот се разложуваат до малтоза, декстрини и мало количество глюкоза
  - **Специфични дисахаридази** - се наоѓаат во тенкоцревниот сок и тенкоцревниот епител: сахараза, лактаза, малтаза
  - **Фосфатази** - го отстрануваат фосфатот од хексозофосфатите, глицерофосфатите и нуклеотидите
-

Варење на јаглевхидрати

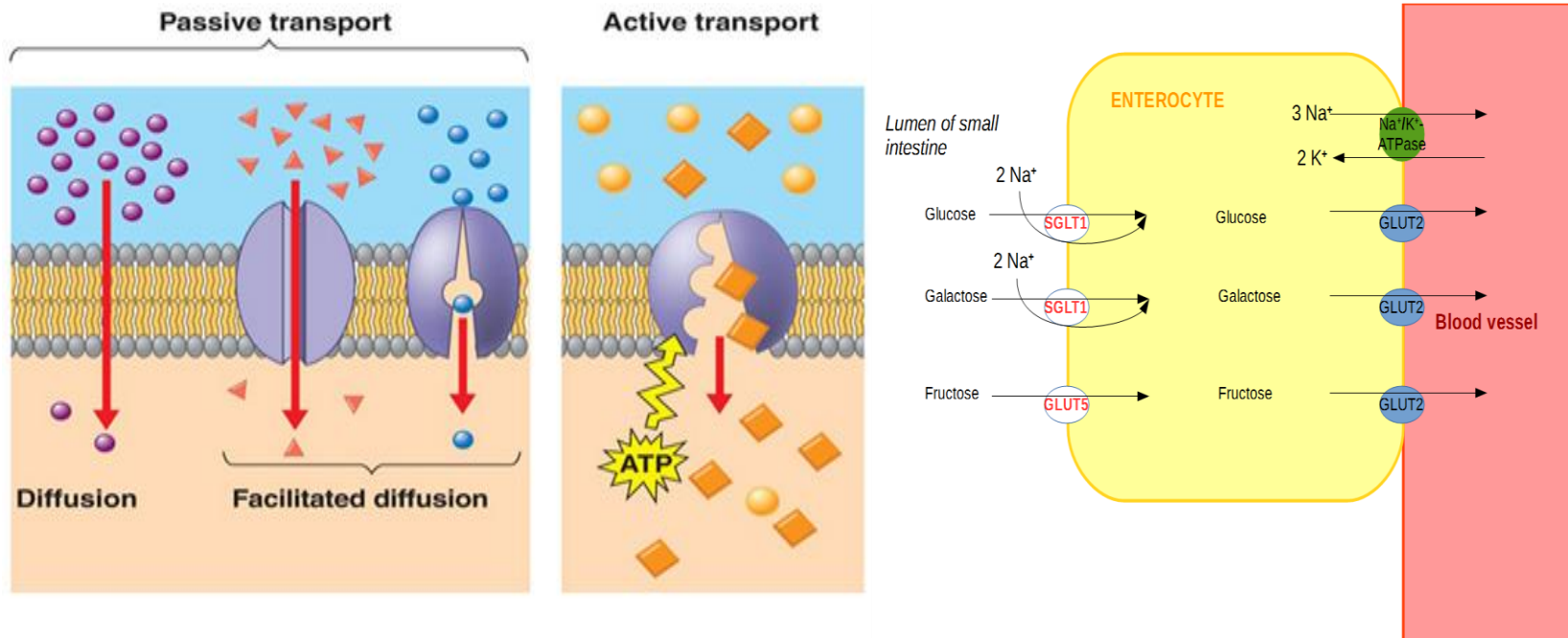
Digestion of Carbohydrates

Anshok Katta

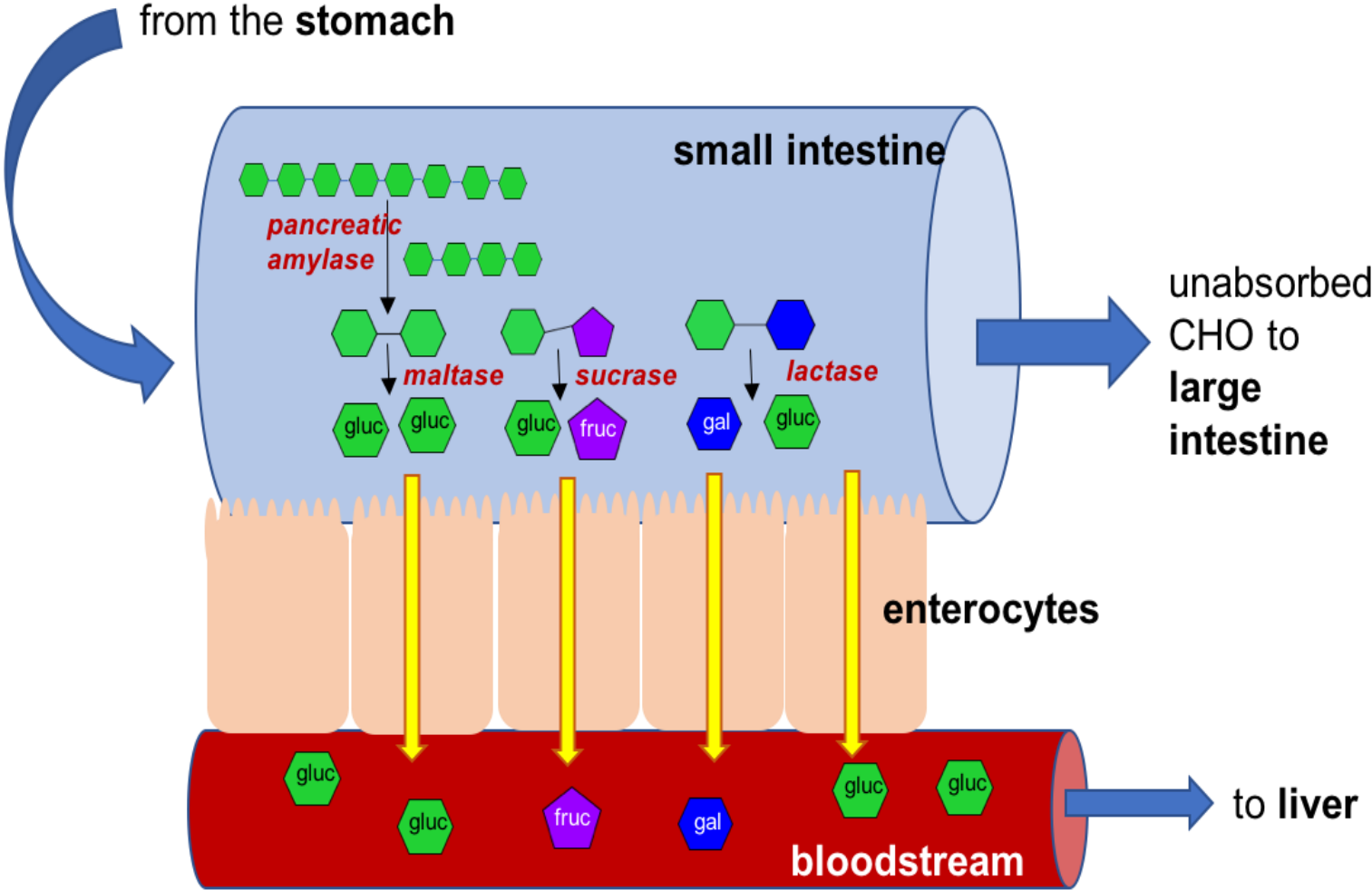
Ресорпција на моносахариди

- *глукоза и галактоза* - активен транспорт
- *фруктоза* - олеснета дифузија
- *пентози* - пасивна дифузија

Ресорпција на моносахариди

Ресорпција на моносахариди

Ресорбираните моносахариди преку порталниот крвоток влегуваат во црниот дроб и од тука преку крвната циркулација до сите ткива

- Во **црниот дроб** остатокот од хексози (галактоза, фруктоза, маноза) се преведува во глюкоза или нејзини метаболити
- **Мозокот и скелетните мускули** ја ползуваат глюкозата како извор на енергија, бидејќи е најлесно достапна за оксидација
- Во **масното ткиво** глюкозата се користи за синтеза на неутрални масти

Ресорпција на јаглехидрати

Околу 65% од ресорбираната глюкоза се користи за:

- **оксидација во клетките (добивање на енергија)**
- **другите 30% и 5% се користат за синтеза на масти и гликоген**

Овие проценти варираат во зависност од физиолошката состојба на организмот, возраста и други фактори!

Нарушување во процесот на варење и ресорпција на јаглехидратите

Нарушување може да се јави заради вроден или стекнат адефицист на амилолитичките ензими:

-
амилаза и специфичните дисахаридази!

Главен симптом е интолеранција (неподносливост) кон некои јаглехидрати на пр. скроб (дефицист на алфа-амилаза), кон лактоза (дефицист на лактаза), кон сахароза (дефицист на сахараза) и многу ретко кон малтоза (дефицист на малтаза).

Нарушување во процесот на варење и ресорпција на јаглехидратите

- ***Интолеранција кон лактоза*** Ѓ количеството на внесена лактоза го надминува капацитетот на интестиналната лактаза, па несварената лактоза предизвикува појава на ГИ симптоми: гасови, надуеност, проливи, повраќање
- ***Дисахаридурија*** Ѓ недостиг на дисахаридази - појава на дисахариди во урина
- ***Малапсорпција на моносахариди*** Ѓ конгенитален (вроден) дефект во преносниот механизам на ресорпција на глукоза и галактоза

Интермедиерниот метаболизам на јаглехидрати може да се подели на следниве метаболички процеси:

- 1. Гликолиза**
- 2. Глуконеогенеза**
- 3. Пентозо-фосфатен циклус**
- 4. Гликогенолиза**
- 5. Гликогенеза**
- 6. Оксидативна декарбоксилација на пируват во Ацетил КоА**

ГЛИКОЛИЗА

Гликолиза

- **Аеробна респирација (аеробна гликолиза) Ђ**
еукариотски клетки
- **Ферментација (анаеробна гликолиза) Ђ**
прокариотски клетки и еукариотски клетки во
анаеробни услови
- **Аеробната респирација и ферментацијата**
започнуваат со гликолиза, при која една
молекула глукоза се разложува на две молекули
пируват!

Гликолиза

По гликолизата следува:

- ✓ При ферментација Ѓ редукација на пируватот во лактат или алкохол во цитоплазмата при што се добиваат 2 моли АТР за мол глюкоза!
- ✓ При аеробна респирација Ѓ пируватот оксидативно се декарбоксилира во ацетил КоА и влегува во циклусот на лимонска киселина Ѓ при што се добиваат 38 мола АТР за мол глюкоза!

Аеробна респирација

VS

Ферментација

- Cell Respiration
  - Produces massive amounts of ATP (~38 ATP)
  - Needs O_2
  - Thought to have evolved after fermentation.
  - Final e^- acceptor is O_2

- Fermentation
  - Produces little ATP (only 2 ATP through glycolysis)
  - Does not need O_2
  - Thought to have evolved first.
  - Final e^- acceptor is pyruvate

Гликолиза

▪ **Аеробната респирација има три фази:**

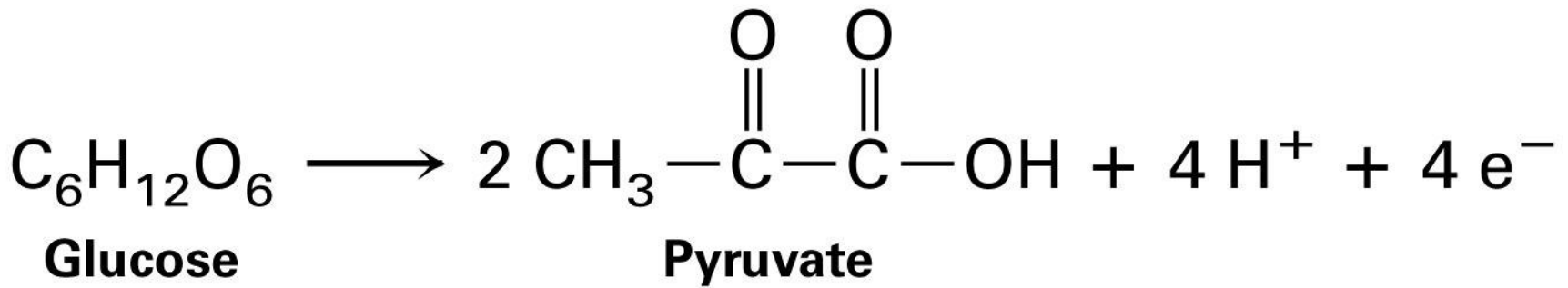
1. Гликолиза
2. Формирање на Ацетил КоА и реакции во Кребсов лимонски циклус
3. Респираторен синџир - електрон трансфер фосфорилација (АТР формирање)

Коензимите **НАДХ** и **ФАДХ₂** пренесуваат електрони и водород

Гликолиза (Ембден Мезерхоф Парнасов) циклас

Гликолизата претставува оксидација (разградба)
на глюкоза преку фруктоза-1,6-бисфосфат и
3-фосфоглицерат до пируват!
Се одвива во цитозолот на клетката.

Фази до добивање на пируват

Прва фаза Ђ *фаза на енергетско инвестирање*

- Еден мол хексоза фосфат во два мола глицералдехид-3- фосфат
- Фосфорилацијата настанува на сметка на внесување на енергија од 2 мола АТР

Втора фаза Ђ *фаза на енергетско генерирање*

- 2 мола глицералдехид-3-фосфат даваат 2 мола пируват
- За мол глукоза, 2 мола пируват
- За мол глукоза, 4 мола АТР

Реакции во фаза на енергетско инвестирање

1

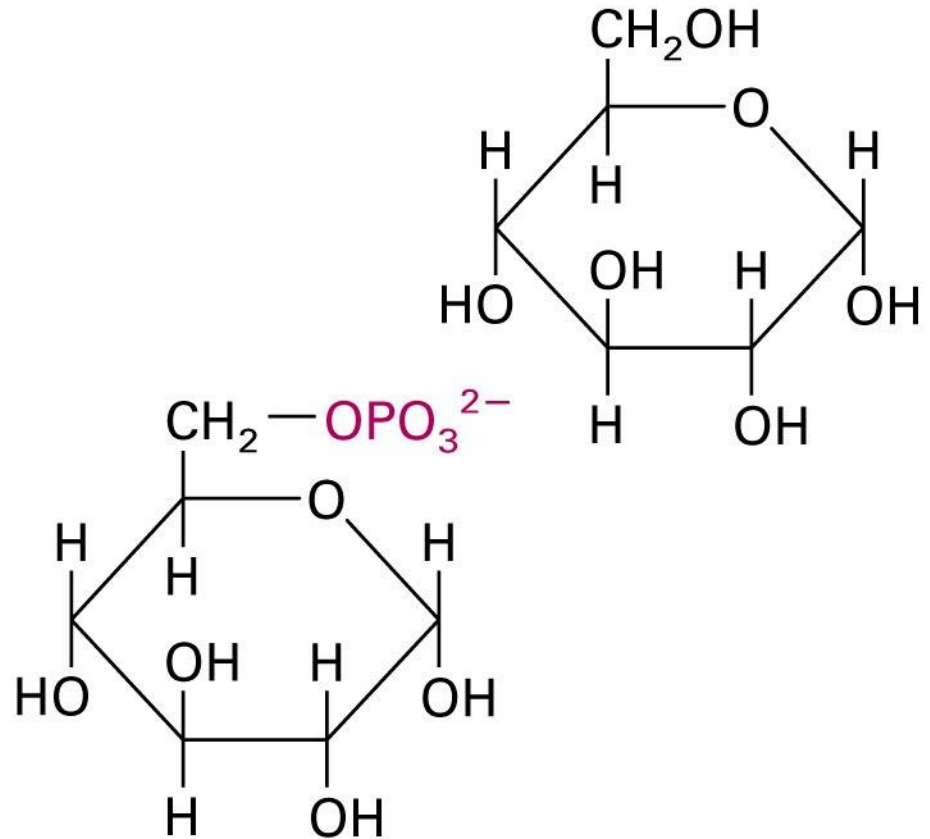
Hexokinase

Glucose

ATP
ADP

Glucose 6-phosphate

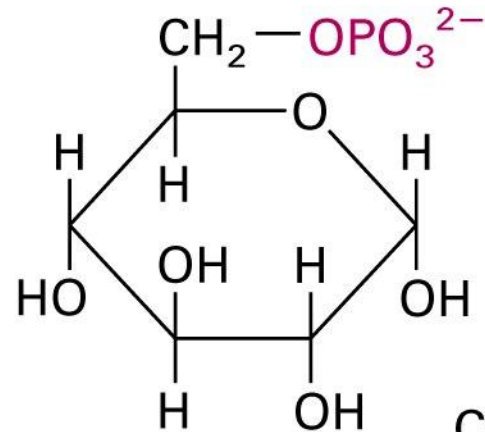
Реакции во фаза на енергетско инвестирање

2

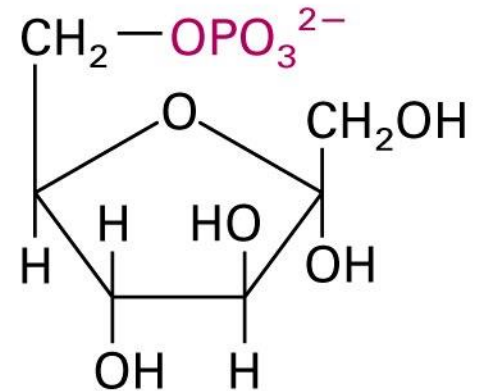
Phosphoglucose
isomerase

Glucose 6-phosphate

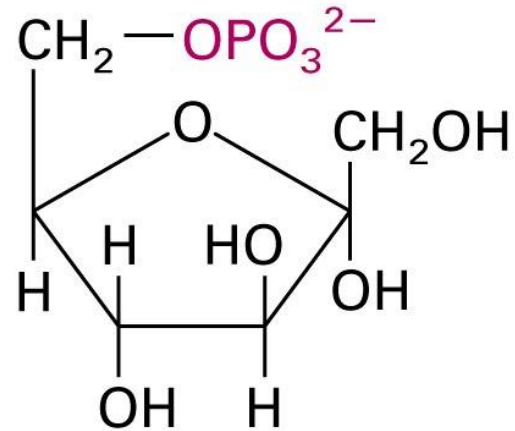

Fructose 6-phosphate

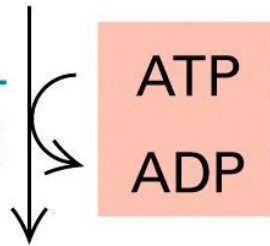

Реакции во фаза на енергетско инвестирање

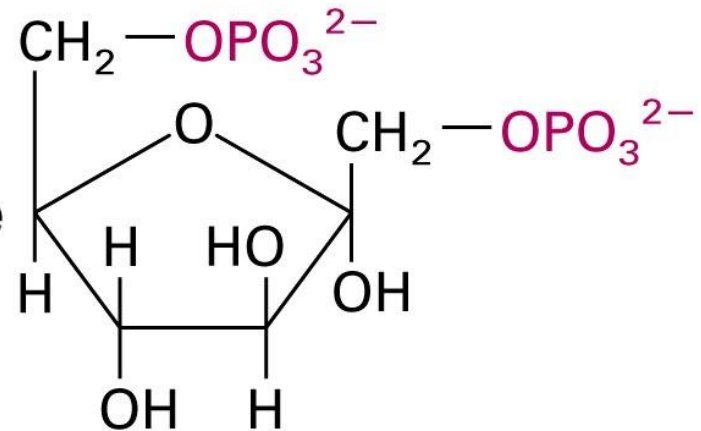
Fructose 6-phosphate

3 Phosphofructo-kinase-1

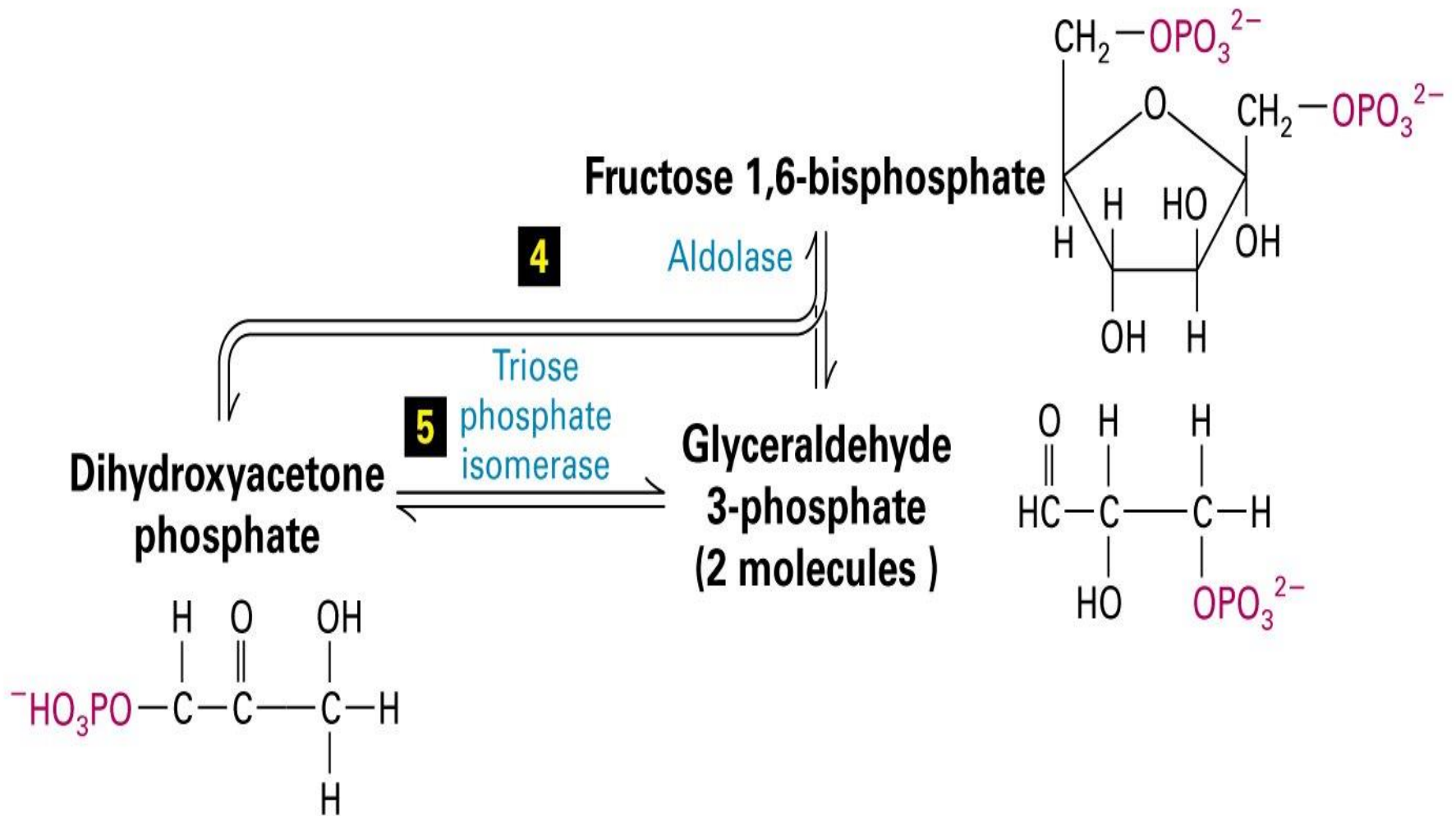

Fructose 1,6-bisphosphate

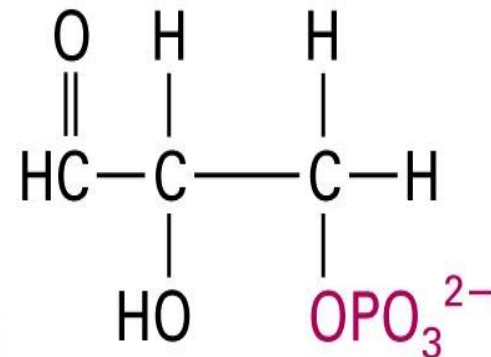

Реакции во фаза на енергетско инвестирање

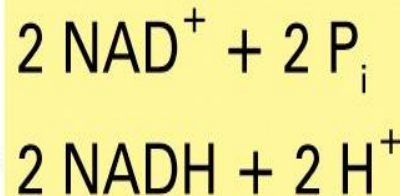
Реакции во фаза на енергетско генерирање

**Glyceraldehyde
3-phosphate
(2 molecules)**

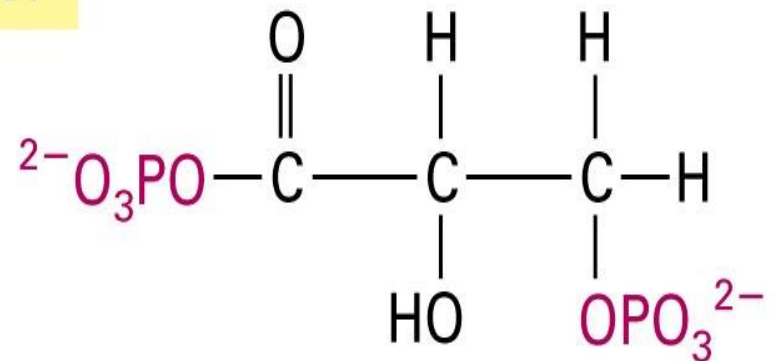

6

Glyceraldehyde
3-phosphate
dehydrogenase

**1,3-Bisphosphoglycerate
(2 molecules)**

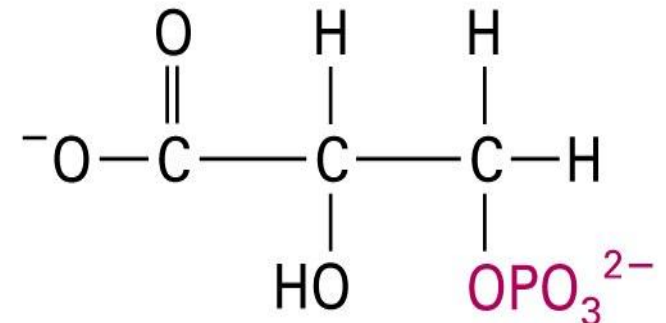
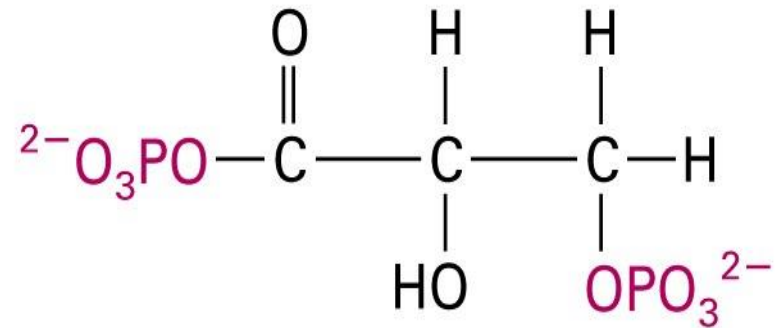

Реакции во фаза на енергетско генерирање

**1,3-Bisphosphoglycerate
(2 molecules)**

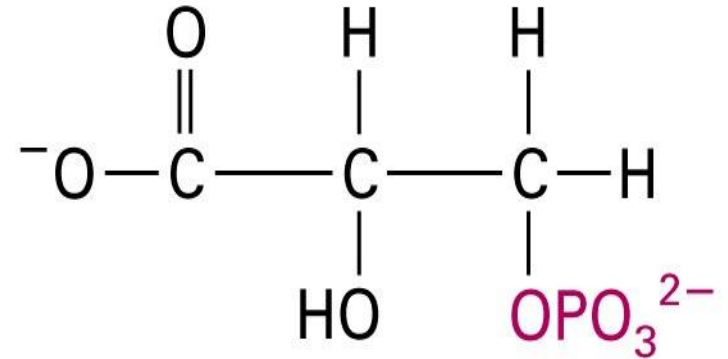

**3-Phosphoglycerate
(2 molecules)**

Реакции во фаза на енергетско генерирање

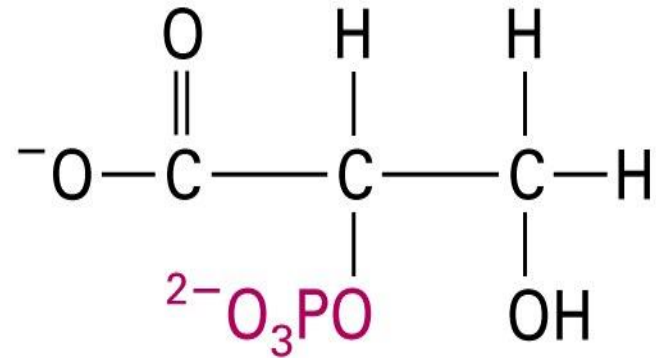
**3-Phosphoglycerate
(2 molecules)**

8 Phosphoglyceromutase

**2-Phosphoglycerate
(2 molecules)**

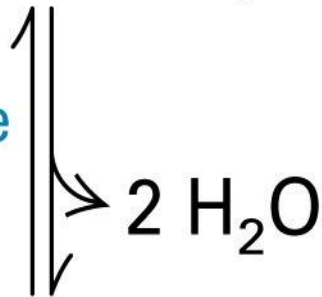

Реакции во фаза на енергетско генерирање

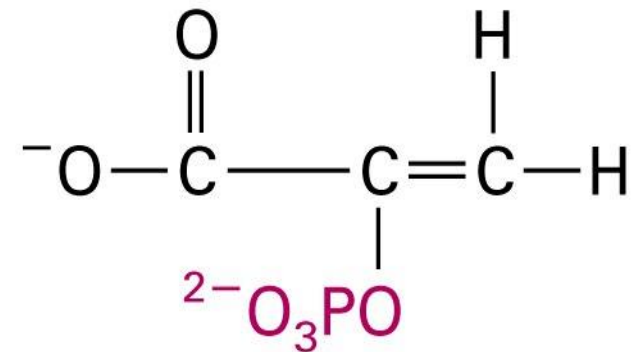
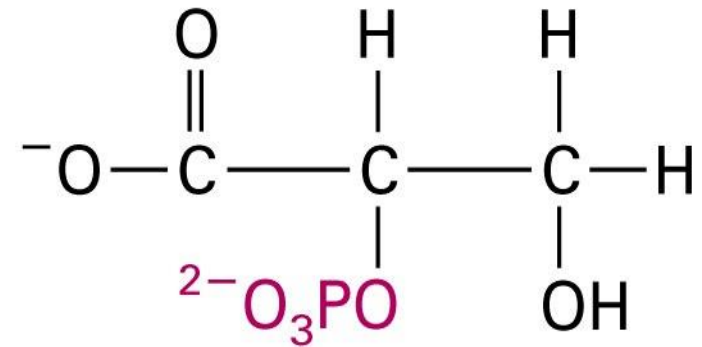
9

**2-Phosphoglycerate
(2 molecules)**

Enolase

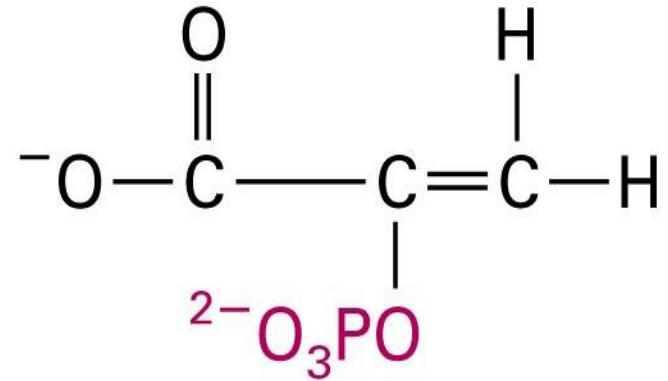

**Phosphoenolpyruvate
(2 molecules)**

Реакции во фаза на енергетско генерирање

**Phosphoenolpyruvate
(2 molecules)**

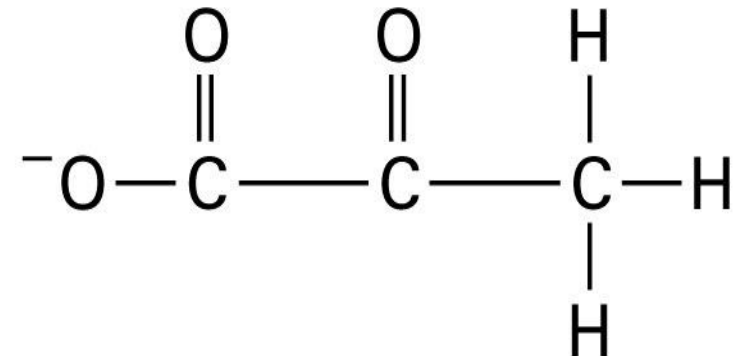

10

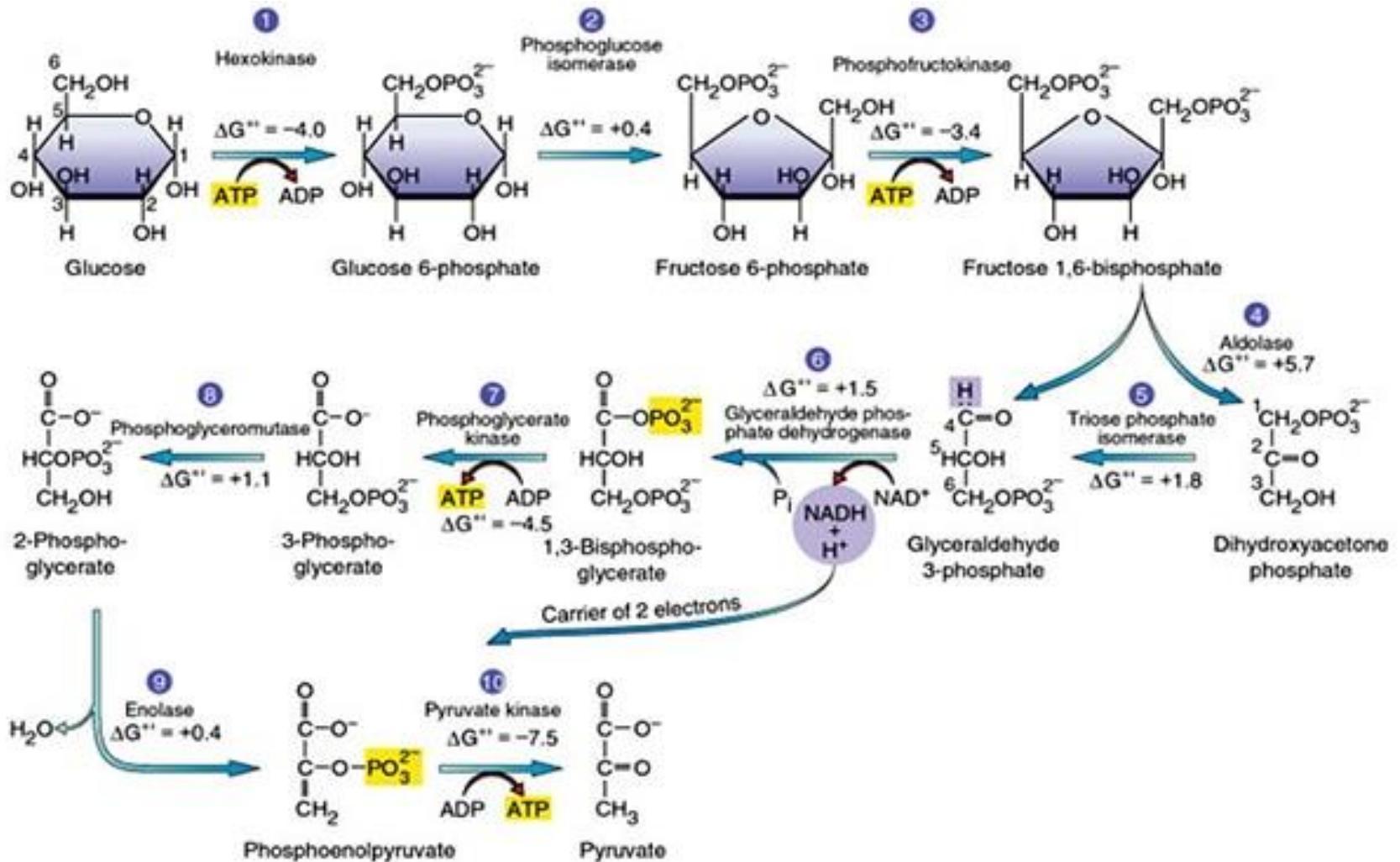
Pyruvate
kinase

2 ADP
2 ATP

**Pyruvate
(2 molecules)**

Збирен приказ на реакциите од двете фази од гликолизата

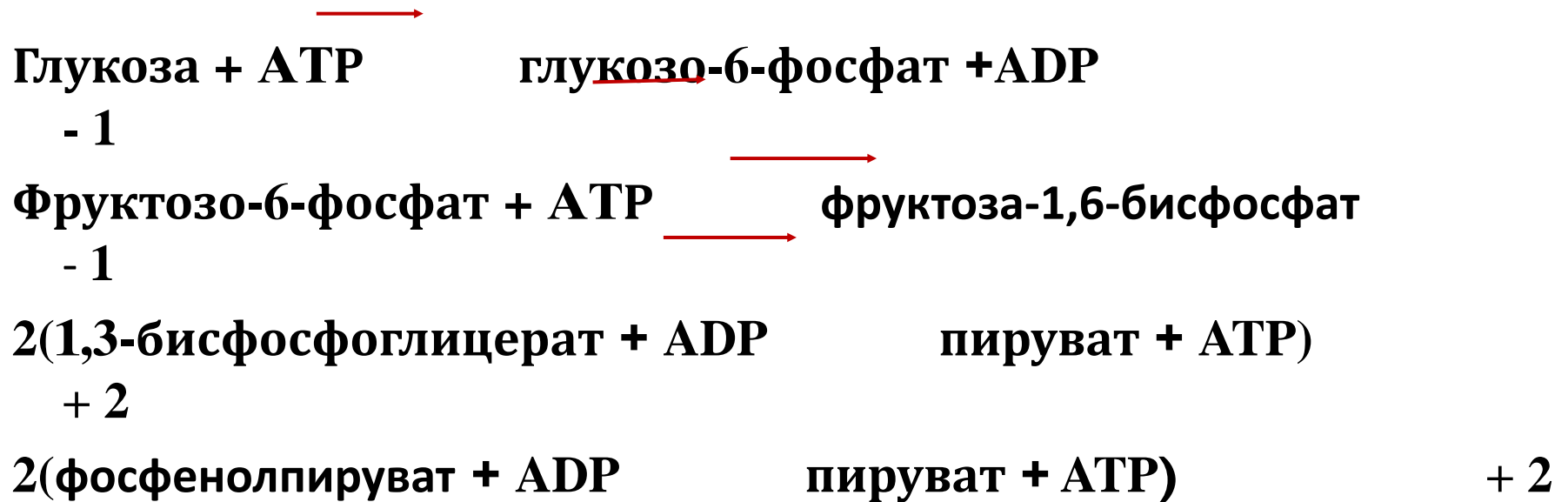

Енергетски придонес од гликолизата до добивање пируват

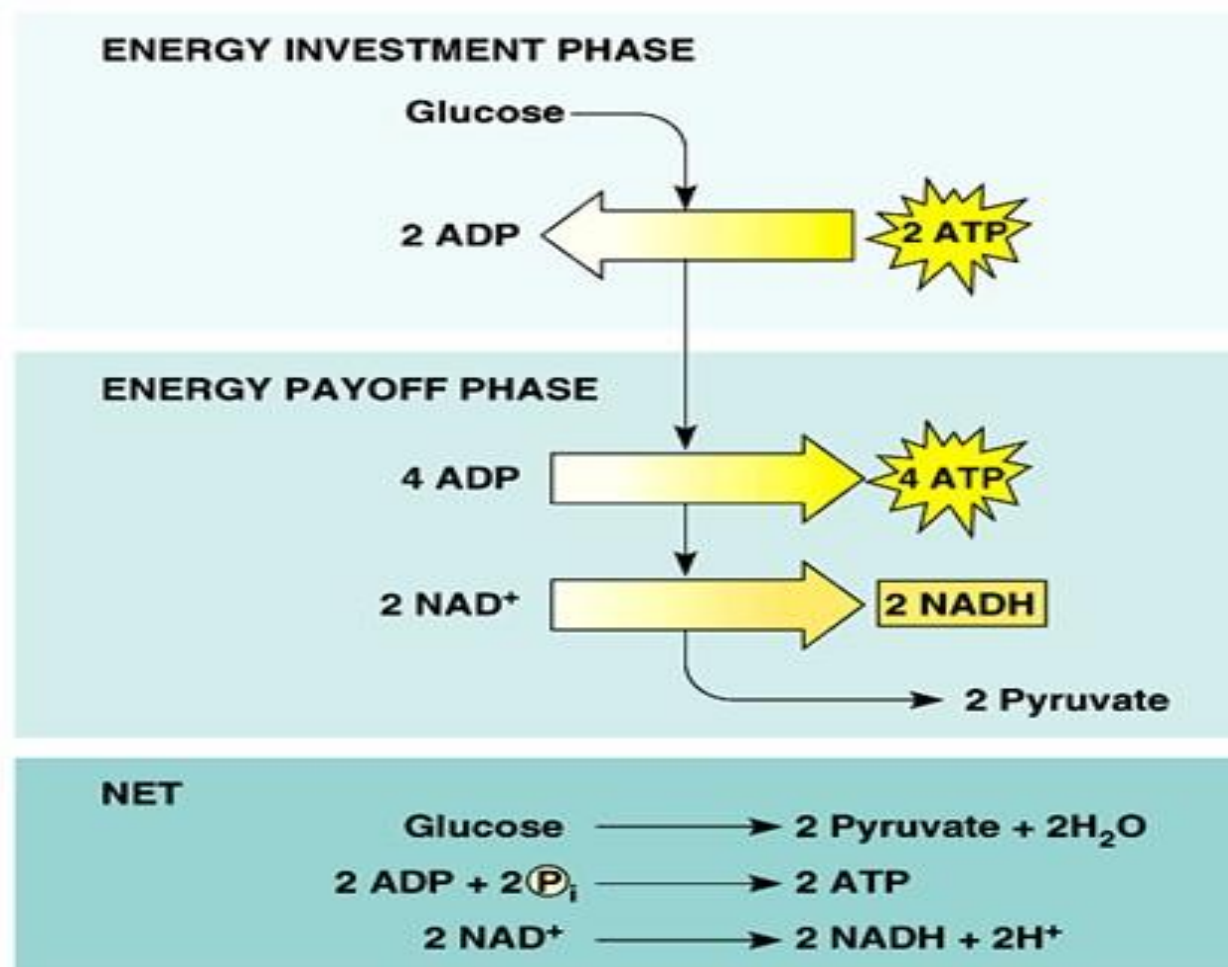
Реакција
АТР

МОЛ

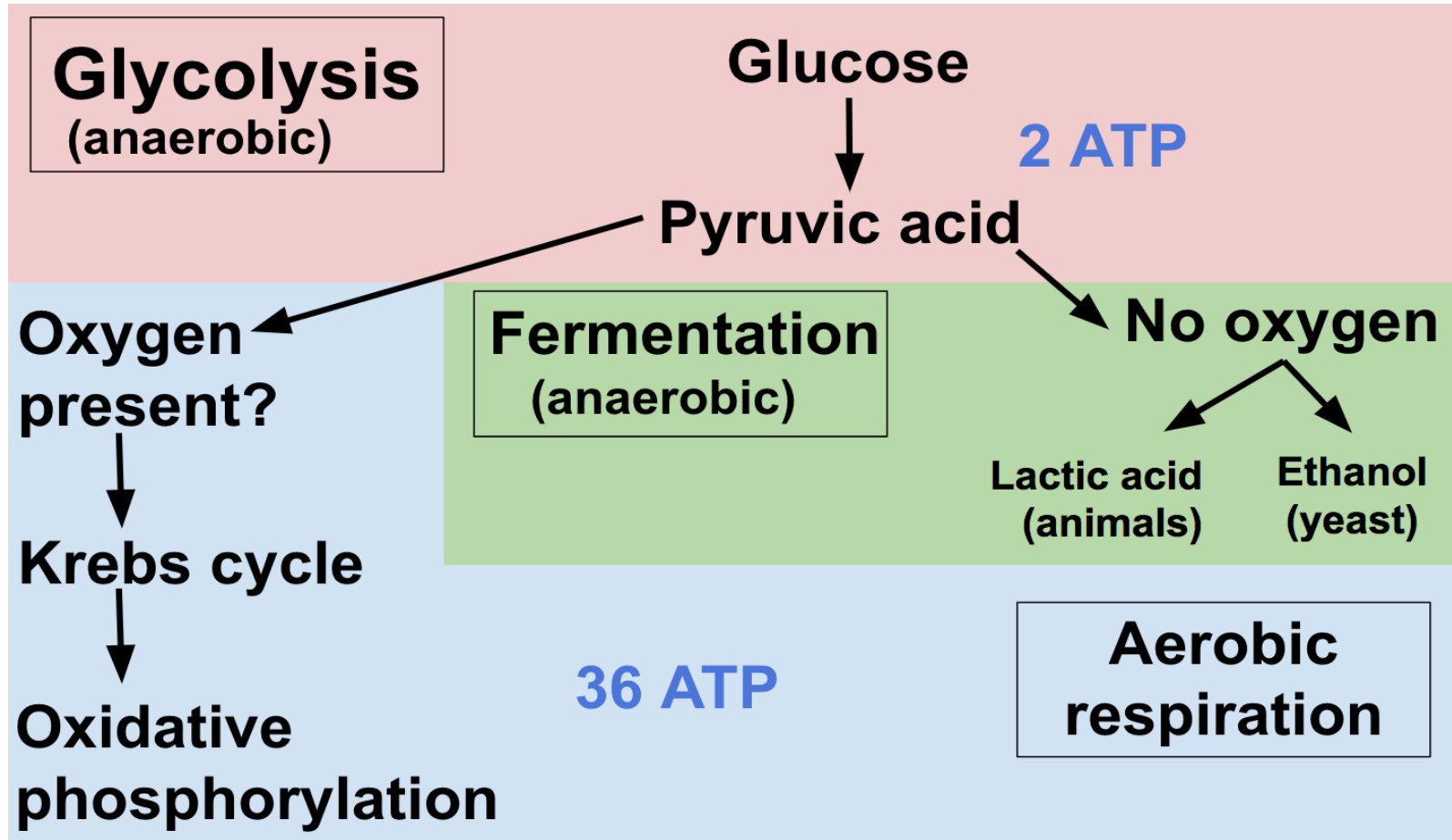

Енергетски приказ на гликолизата до добивање пируват

Copyright © Pearson Education, Inc., publishing as Benjamin Cummings.

Збирен енергетски придонес од аеробна / анаеробна гликолиза - 1 мол глюкоза

Збирен енергетски придонес од целосна оксидација (аеробна гликолиза)

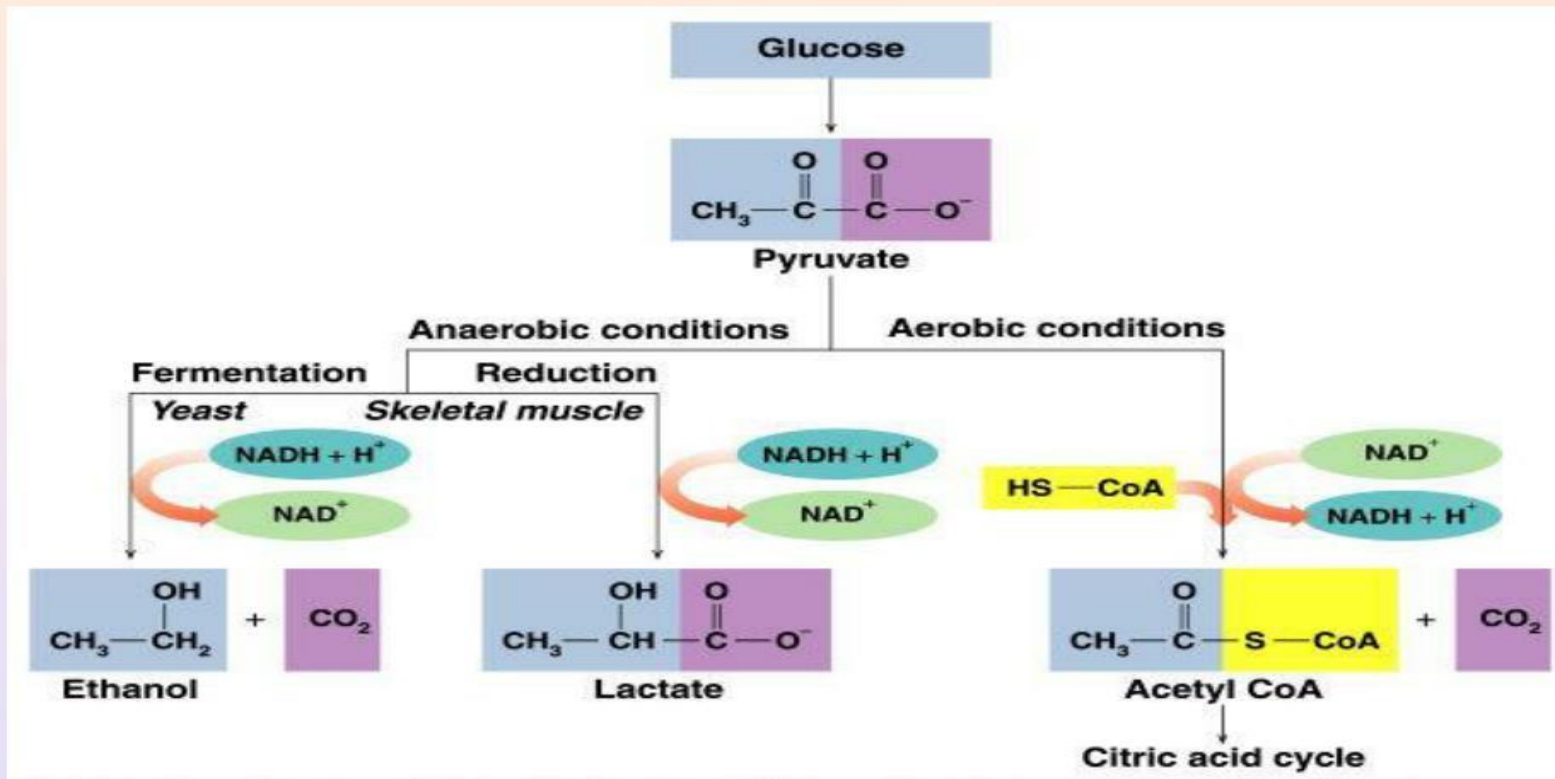
Table showing details of ATP production in aerobic respiration

Sl No.	Stages of respiration	Number of molecules of			Total number of ATP obtained
		ATP	NADH ₂	FADH ₂	
1.	Glycolysis	2	2	–	8
2.	Oxidative decarboxylation of pyruvic acid	–	2	–	6
3.	Krebs cycle	2	6	2	24
	Total	4	30 ATP	4 ATP	38

Метаболни трансформации на пируватот

- судбината на пируватот зависи од оксидационата состојба на клетката - **NADH** - мора да се реоксидира!

Overview of Pyruvate Pathways

Ферментација

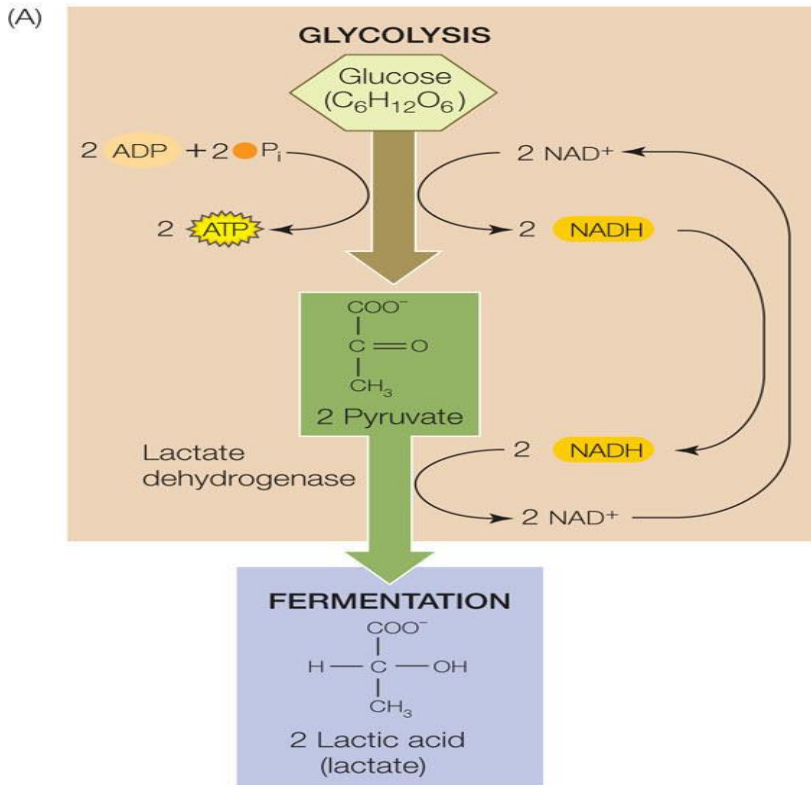
Општ термин за разградба на глукоза или други органски хранливи материи во отсуство на кислород при што се добива енергија во форма на АТР!

**Млечно-
киселинска
(лактатна)**

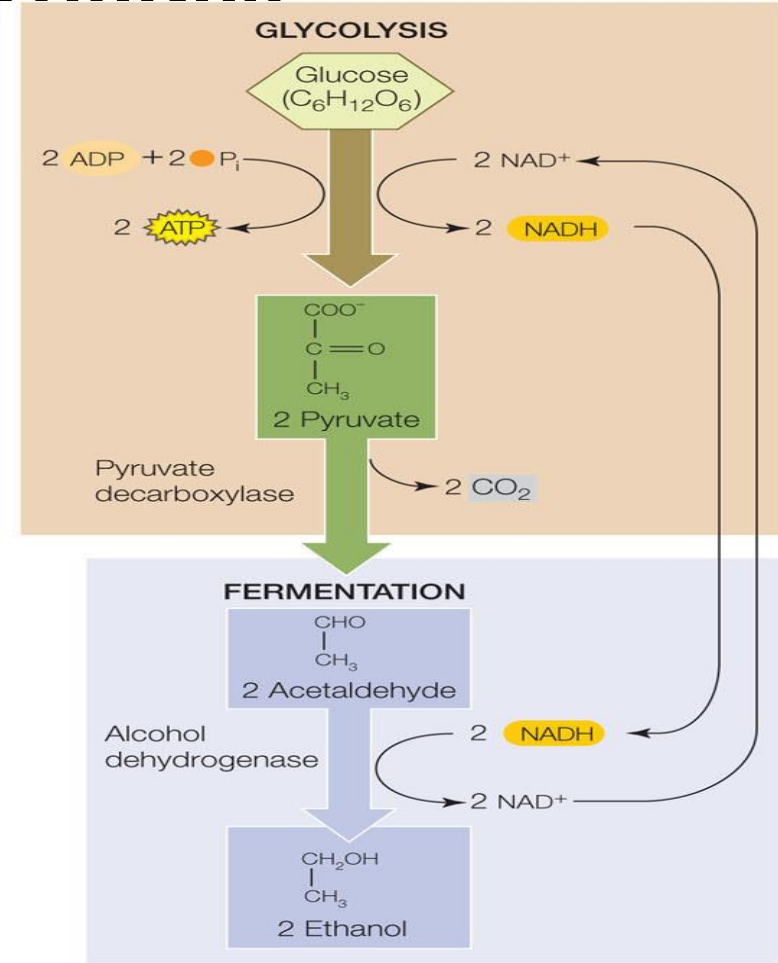
Алкохолна

Млечно-киселинска и алкохолна Ферментација

(B)

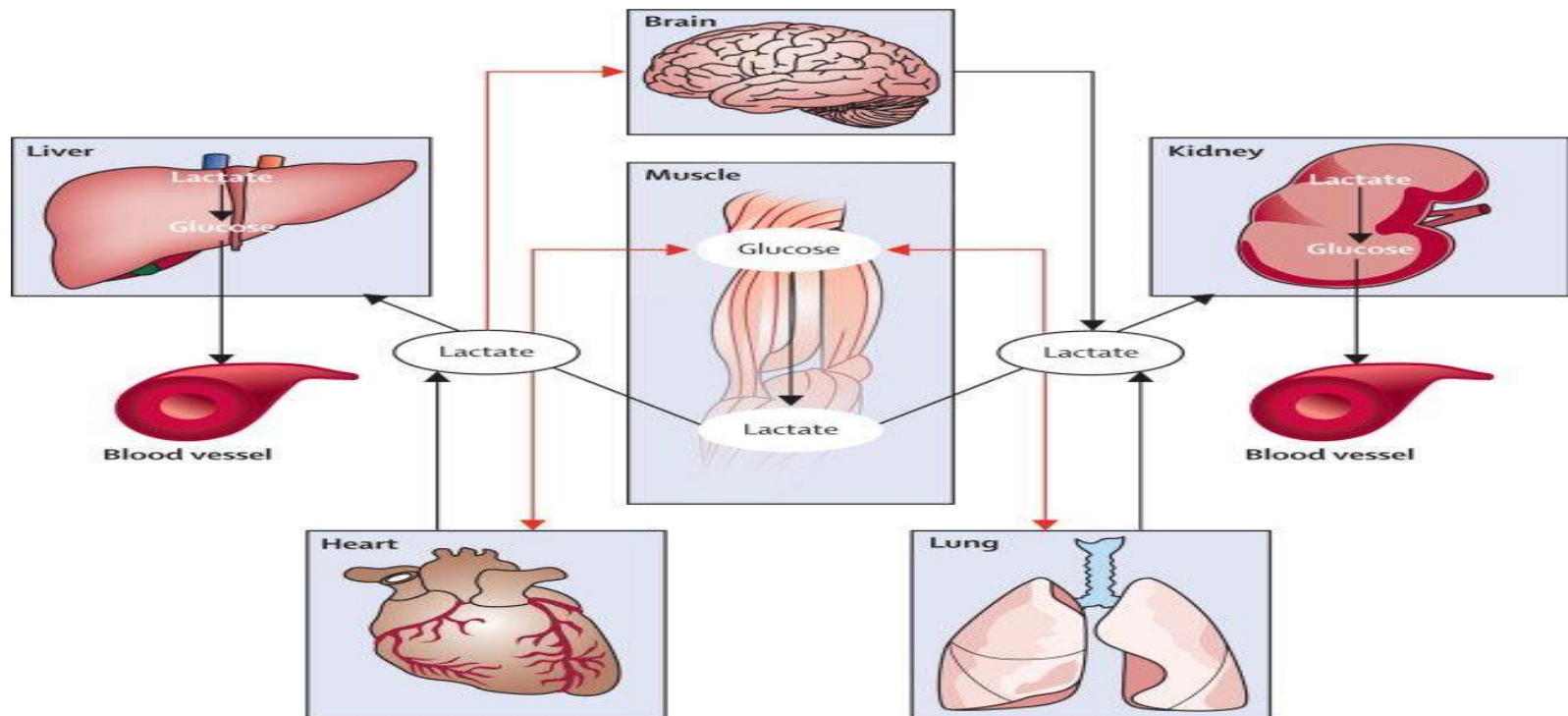
Summary of reactants and products:
 $C_6H_{12}O_6 + 2 \text{ ADP} + 2 \text{ P}_i \rightarrow 2 \text{ lactic acid} + 2 \text{ ATP}$

Summary of reactants and products:
 $C_6H_{12}O_6 + 2 \text{ ADP} + 2 \text{ P}_i \rightarrow 2 \text{ ethanol} + 2 \text{ CO}_2 + 2 \text{ ATP}$

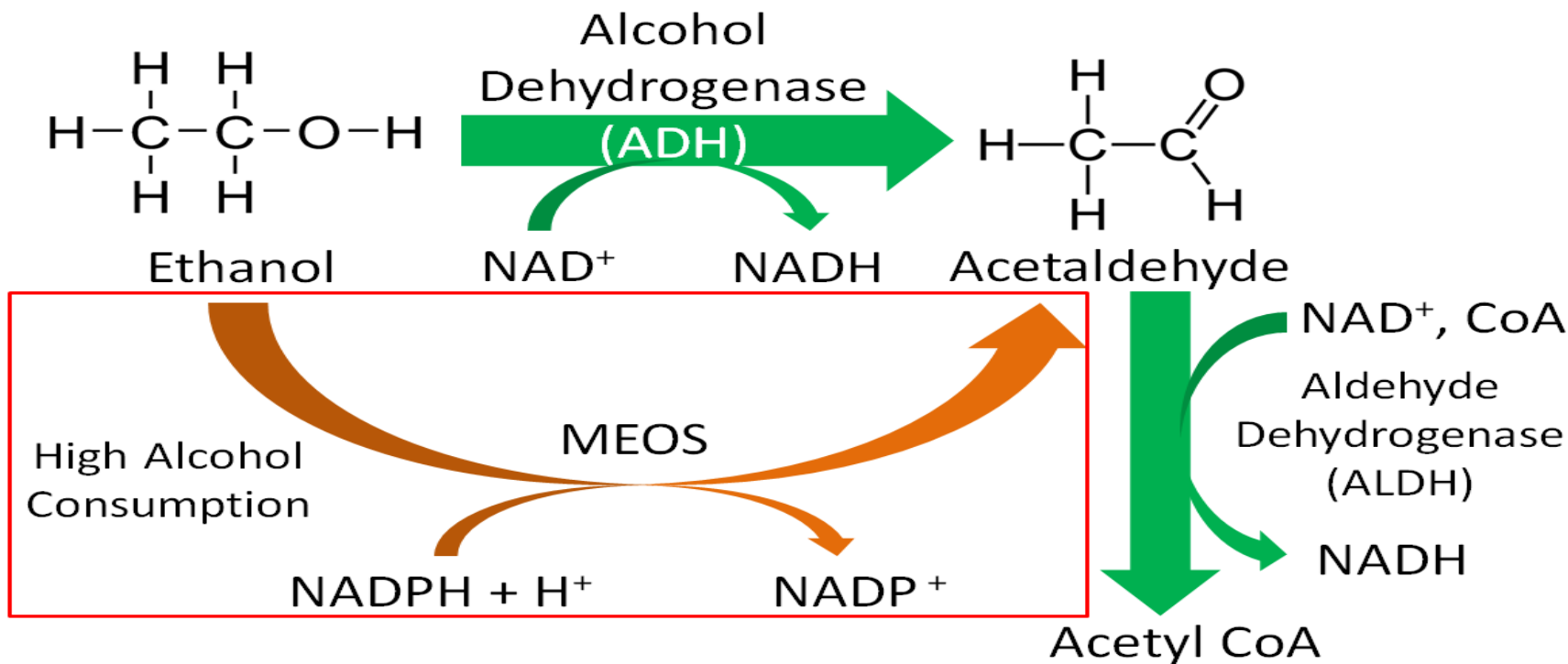
Млечно-киселинска ферментација

- Лактат дехидрогеназа **LDH** (5 изоензими)
- Нормална концентрација на лактати во крв - 0,5-1,5 ммол/Л
- При зголемена физичка активност - до 20 ммол/Л

Метаболизам на алкохол

- се одвива во црн дроб
- **Дисулфирам** - лек за третман на хроничен алкохолизам

MEOS – Microsomal Ethanol Oxidizing System

Значење на гликолизта

- Ја разградува глукозата
- Генерирање на енергија во форма на АТФ
- Обезбедува елементи (ацетил СоА) за синтетски реакции (холестерол, масни киселини)

Регулација на гликолиза

Ензимите кои ги катализираат иреверзибилните реакции
- Клучни места за регулација на гликолизата!

1. Хексокиназа-

➤ Ја инхибираат високи концентрации на глюкозо-6-фосфат

2. Фосфофруктокиназа-

➤ Ја инхибираат високи концентрации на АТР, цитрат, виши масни киселини

➤ Ја активираат високи концентрации АDP и AMP

3. Пируват киназа-

➤ Ја инхибираат високи концентрации на АТР

➤ Ја активираат фруктоза-1,6-бисфосфат

Разлика помеѓу глукокиназа и хексокиназа

Comparison between Hexokinase & Glucokinase

No	Factor	Hexokinase	Glucokinase
1	Substrate	All Hexoses	Glucose only
2	Distribution	All tissues	Liver only
3	Product inhibition	Inhibited by Glucose-6-phosphate	Not inhibited by Glucose-6-phosphate
4	Km for glucose	Low Km (High affinity)	High Km (Low affinity)
5	Effect of Insulin	Not affected	Activated
6	Effect of Carbohydrate	Not affected	Activated
7	Effect of Starvation	Not affected	Inhibited

ГЛУКОНЕОГЕНЕЗА

Глуконеогенеза

Процес на биосинтеза на нови молекули на глюкоза од соединенија со 3 или 4 јаглеродни атоми од нејаглевхидратно потекло!

Главни прекурсори:

- **лактат**
- **аминокиселини**
- **специфичната аминокиселина аланин**
- **глицерол**

Општи карактеристики на глюконеогенеза

- Спротивен процес на гликолизата
- Многу ензими и интермедиери се заеднички
- Главни потрошувачи се мозокот, мускулите, бубрезите, бубрежната медула, тестисите (овие органи немаат ензими потребни за глюконеогенезата)
- Се активира при гладување и интензивен мускулен напор

Општи карактеристики на глюконеогенеза

- **Ткива:**
  - Црн дроб (80%)
  - Бубрези (20%)
  - Мускулите немаат ензим глюкозо-6-фосфатаза!
- **Субцелуларна локализација на ензимите**
  - Пируват карбоксилаза во митохондрии
  - Сите останати ензими во цитозолот

Глуконеогенеза

Три иреверзибилни реакции во гликолизата, заради голема промена во слободната енергија, мора да се заобиколат (бспасс):

1. Трансформација на глюкоза во глюкоза-6-фосфат со учество на хексокиназа
2. Трансформација на фруктоза-6-фосфат во фруктоза-1,6-бисфосфат со учество на фосфофруктокиназа
3. Трансформација на фосфенолпируват во

Глуконеогенеза

Како се заобиколуваат? - Со вклучување на други ензими

1. Трансформација на пируват во фосфенолпируват со учество на ензимите:

- ✓ Пируват карбоксилаза (биотин)
- ✓ Малат дехидрогеназа (митохондријална и цитоплазматска - NAD/NADH)
- ✓ Фосфенолпируват карбоксикиназа

2. Трансформација на фруктоза-1,6-бисфосфат во фруктоза-6-фосфат со учество на **фруктоза-1,6-бисфосфатаза**

3. Трансформација на глюкоза-6-фосфат во глюкоза со учество на **глюкоза-6-фосфатаза**

1. Трансформација на пируват во фосфенолпируват

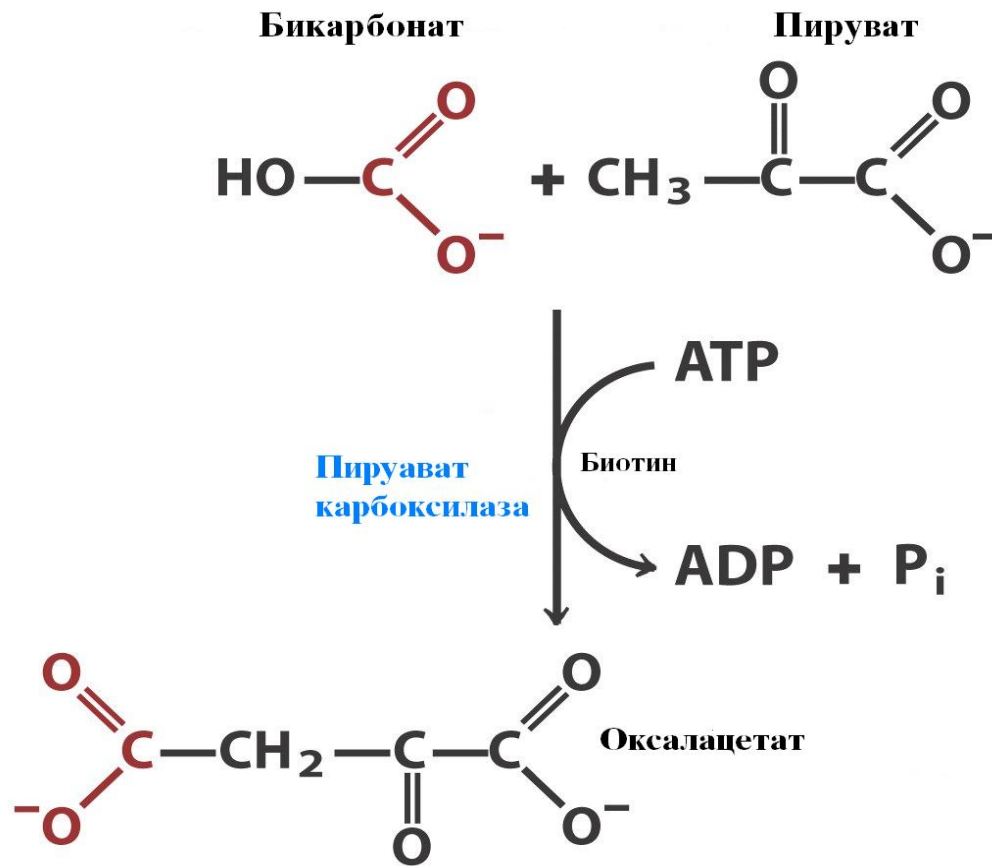
1.1. Карбоксилација на пируват во оксалацетат (пируват карбоксилаза - протетска група биотин) во митохондри

1.2. Пренос на оксалацетатот од митохондри во цитозол преку малат со учество на митохондријален и цитоплазматски ензим малат дехидрогеназа

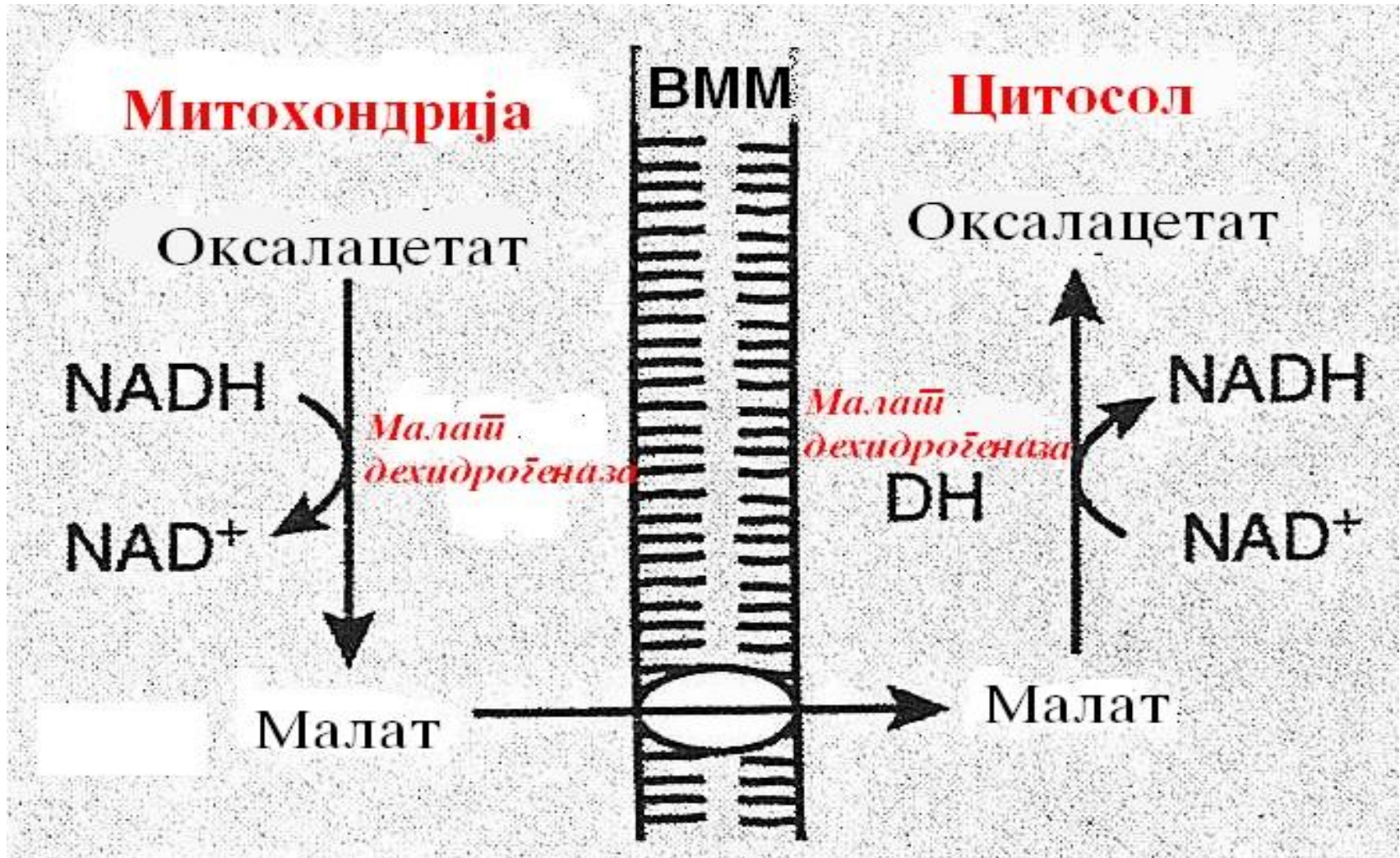
1.3. Декарбоксилација и фосфорилација на оксалацетат во фосфенолпируват под дејство на фосфенолпируват карбоксикиназа и учество на гванозин трифосфат (GTP)

1.1 Карбоксилација на пируват во оксалацетат

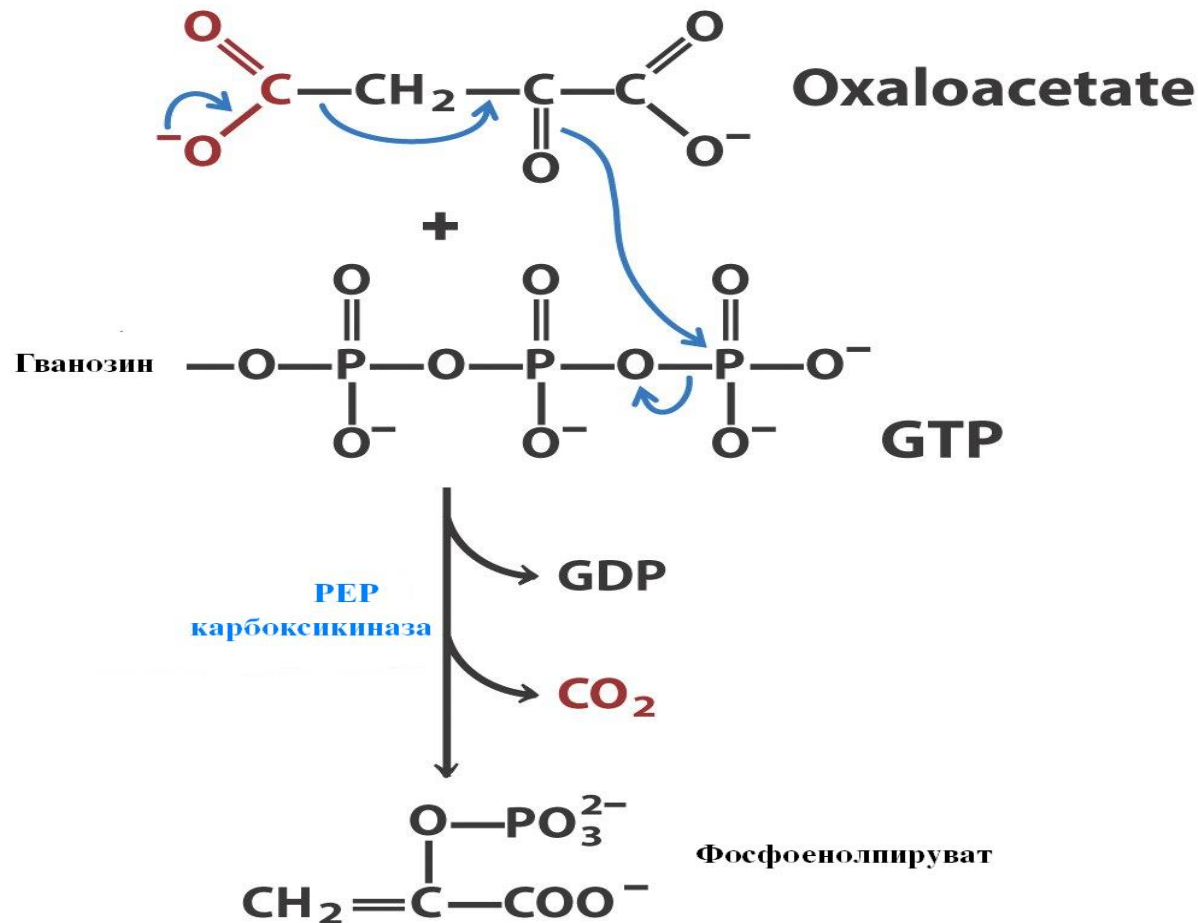

1.2 Пренос на оксалацетатот од митохондрији во цитозол

1.3 Декарбоксилација и фосфорилација на оксалацетат во фосфенолпируват

2. Добивање на фруктоза-6-фосфат од фруктоза-1,6-бисфосфат

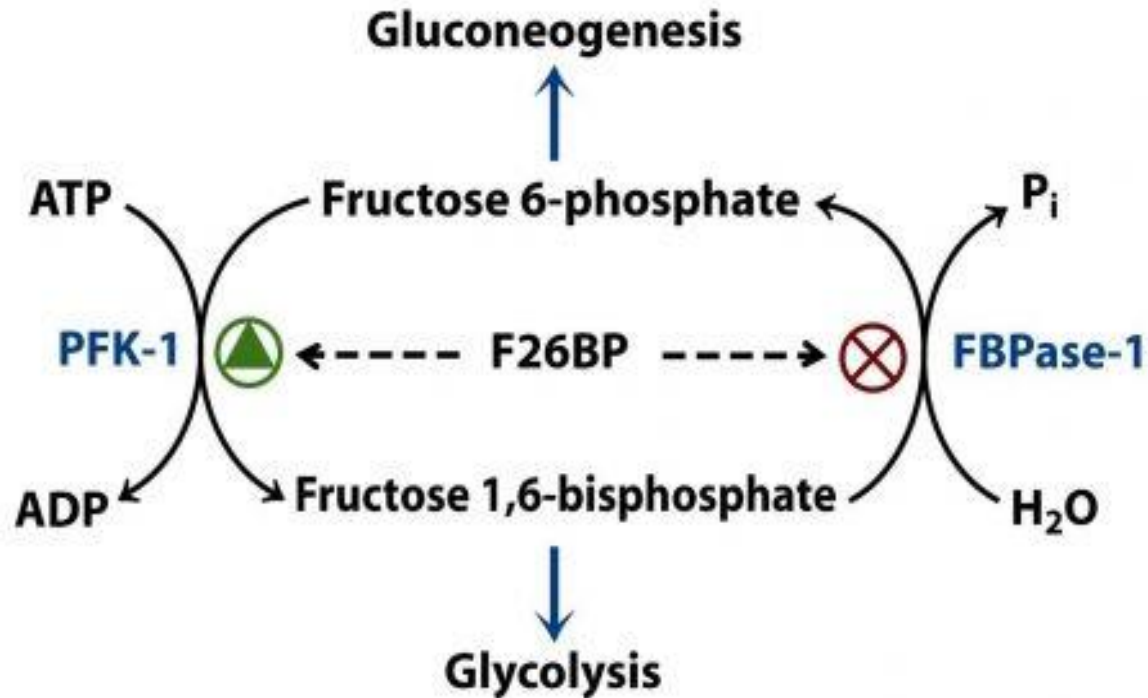
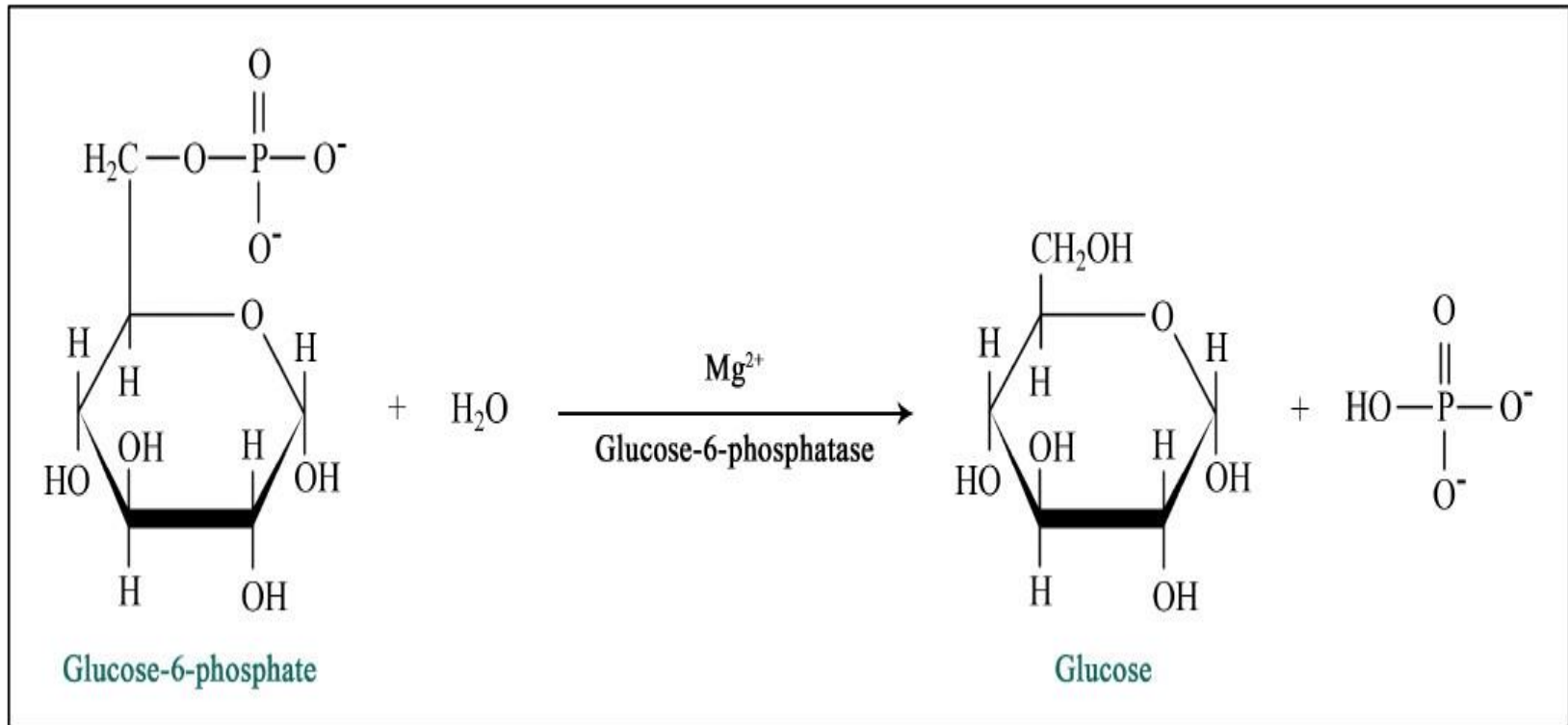
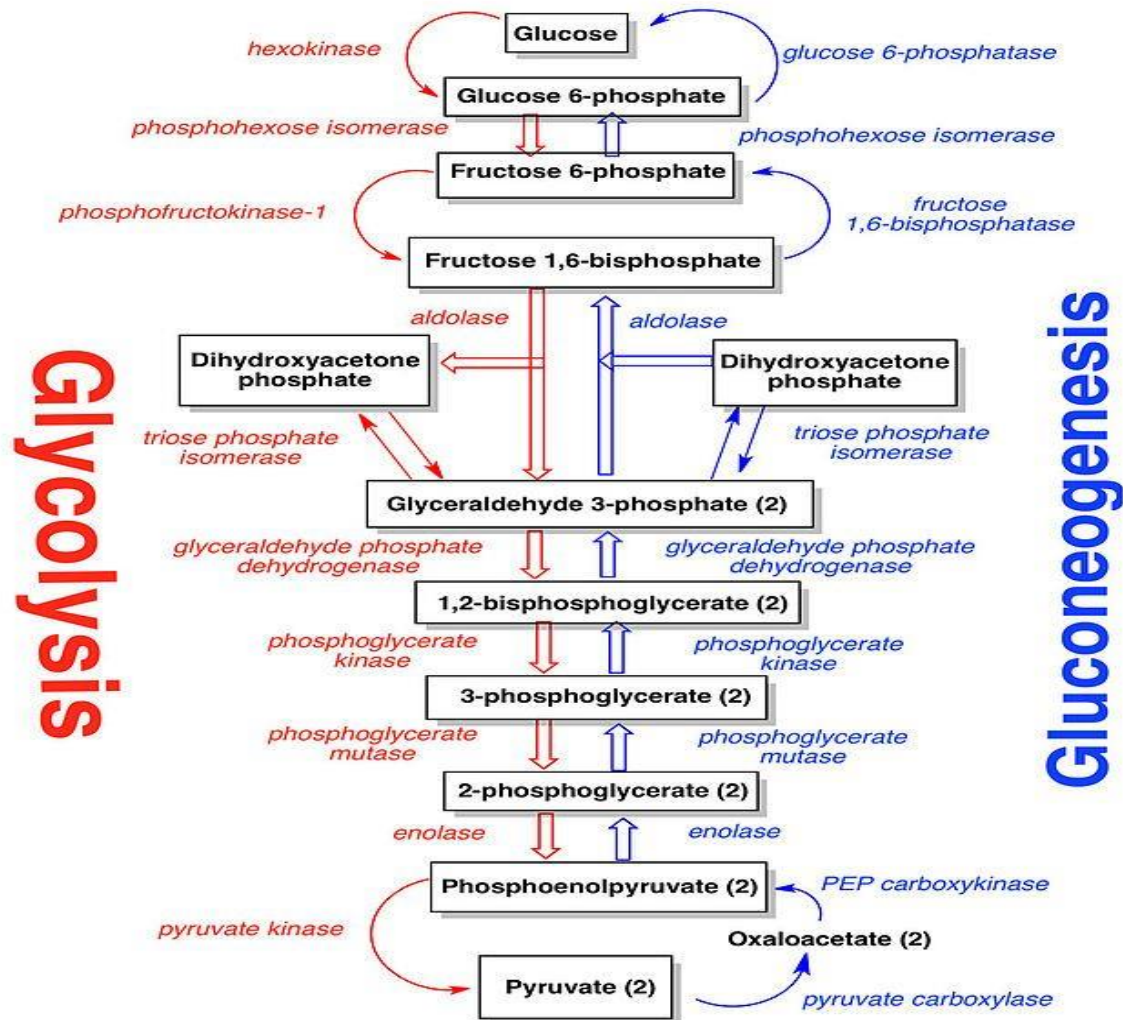

Figure 15-16c
Lehninger Principles of Biochemistry, Fifth Edition
© 2008 W. H. Freeman and Company

3. Добивање на глюкоза од глюкоза-6-фосфат

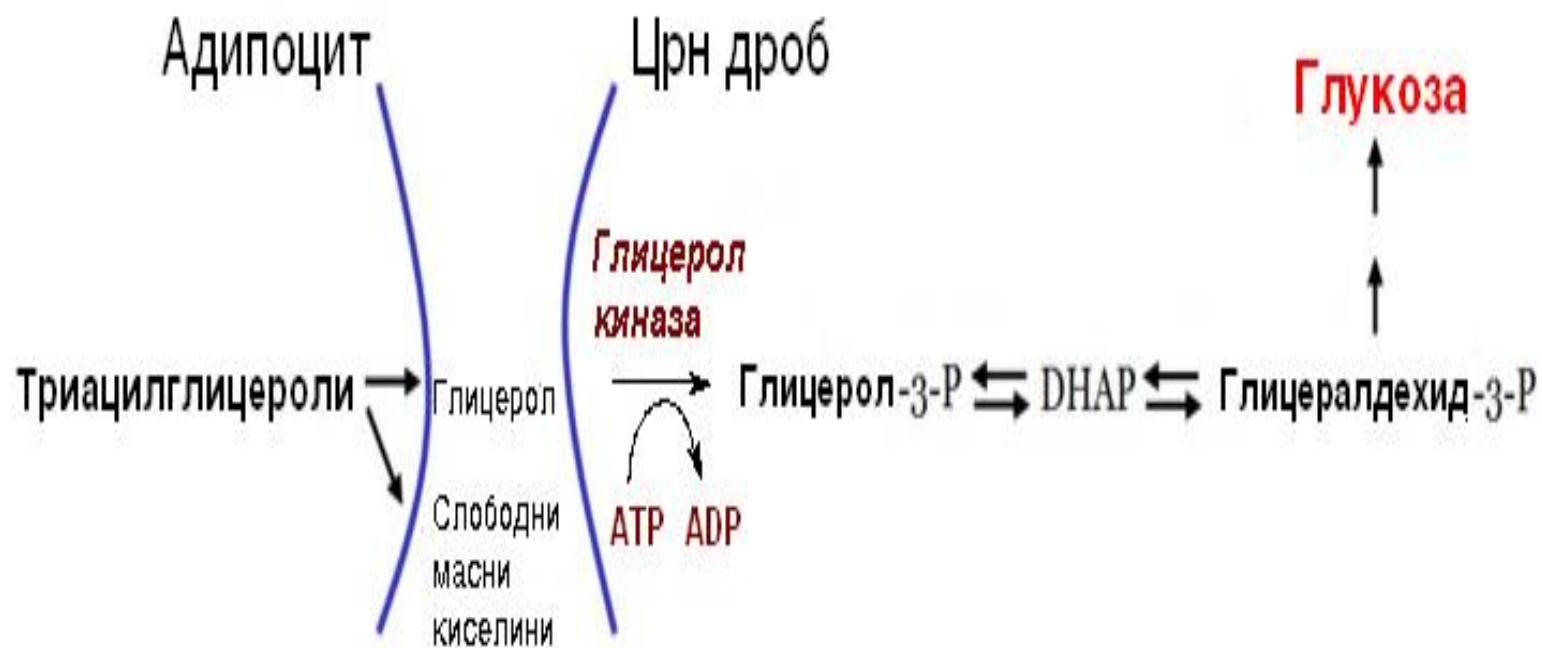

Обобщен приказ на реакциите на глюконеогенеза

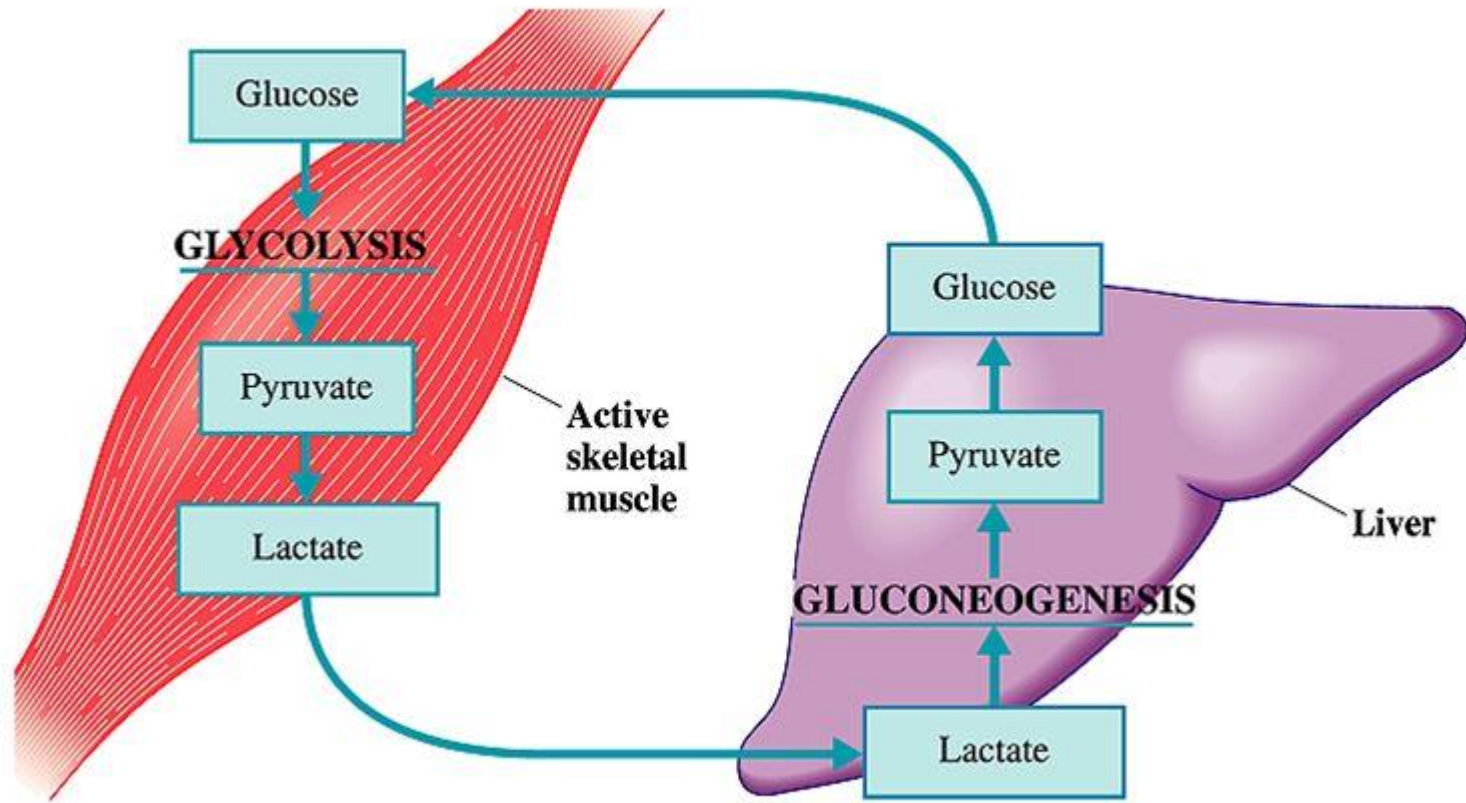

Прекурсори на глуконеогенеза - глицерол

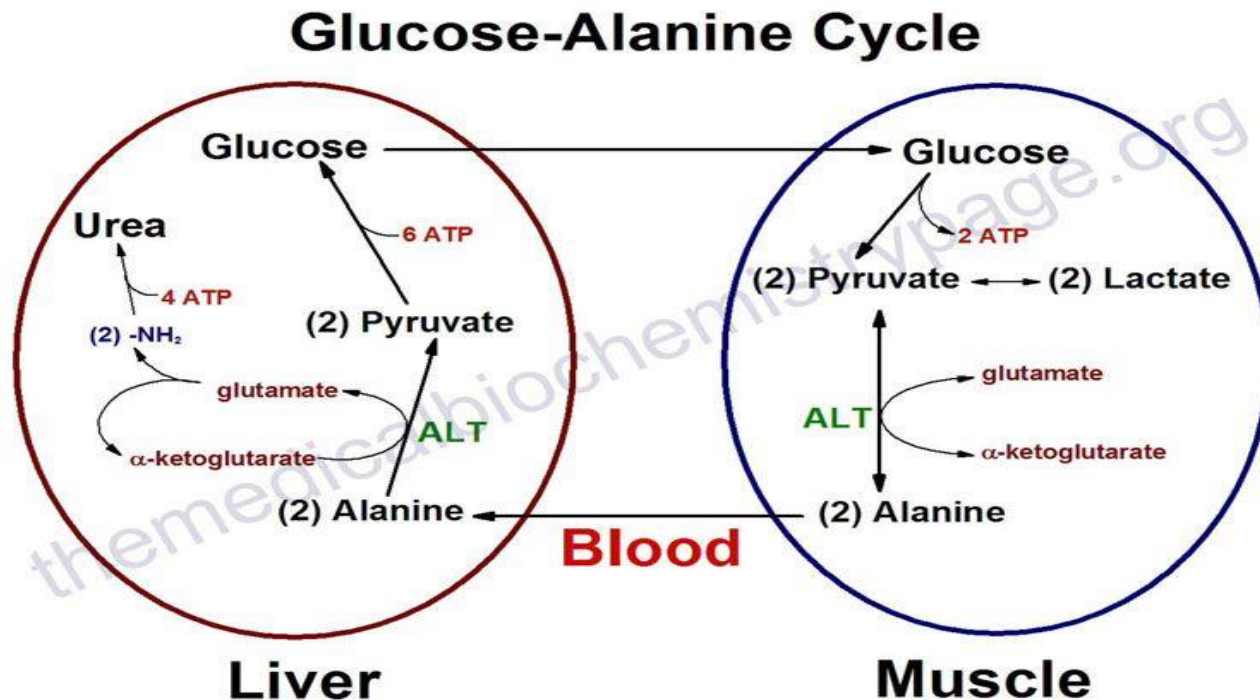

Прекурсори на глюконеогенеза - лактат (Цори – е в циклус)

Глуконеогенеза од аминокиселини - аланински циклус

- ✓ покрај аланин во глуконеогенеза се вклучени гликогени аминокиселини
- ✓ особено важна при гладување

Регулација на глуконеогенеза

- За еден мол глюкоза се трошат 6 моли АТП:
  - 1 мол АТП за карбоксилација на биотин
  - 1 мол АТП за фосфорилација и декарбоксилација на оксалацетат во фосфенолпируват
  - 1 мол АТП за редукција на 3-фосфоглицерат
- Регулаторни ензими се:
  - фосфенолпируват карбоксикиназа*- се индуцира од кортизол!
  - фруктозо-1,6-бисфосфатаза*-се инхибира од АМП!

ПЕНТОЗО-ФОСФАТЕН ЦИКЛУС

Директна оксидација на глюкоза

Пентозо-фосфатен циклус (фосфоглуколатен пат, хексозо- монофосфатен шант)

- Warburg-Dickens-Horecker Ѓ ов пат
- Директна оксидација на глукозата (на ниво на хексоза)
- Алтернативен пат на разградба на глукозата (не ја заменува гликолизата и циклусот на лимунска киселина)

Основна цел на пентозо-фосфатниот циклус е продукција на цитоплазматски редуциски еквиваленти во форма на NADPH и пентози (D-рибоза)!

Пентозо-фосфатен циклус (фосфоглуконатен пат, хексозо- монофосфатен шант)

- **Глукоза-6-Р → Рибоза-5-Р (во градба на АТР, КоА, NAD, FAD, нуклеински киселини)**
- **NADPH се користи за редуктивни биосинтези (масни киселини, стероиди)**
- **Се одвива во циоплазмата (црниот дроб, кората на надбубрегот, млечните жлезди, масно ткиво, еритроцити)**
- **Не се одвива во мускули Ѓ нема ензим глукозо-6-фосфат дехидрогеназа!**

Поделба на реакциите во пентозо-фосфатниот циклус

Прв степен Ѓ оксидативна фаза

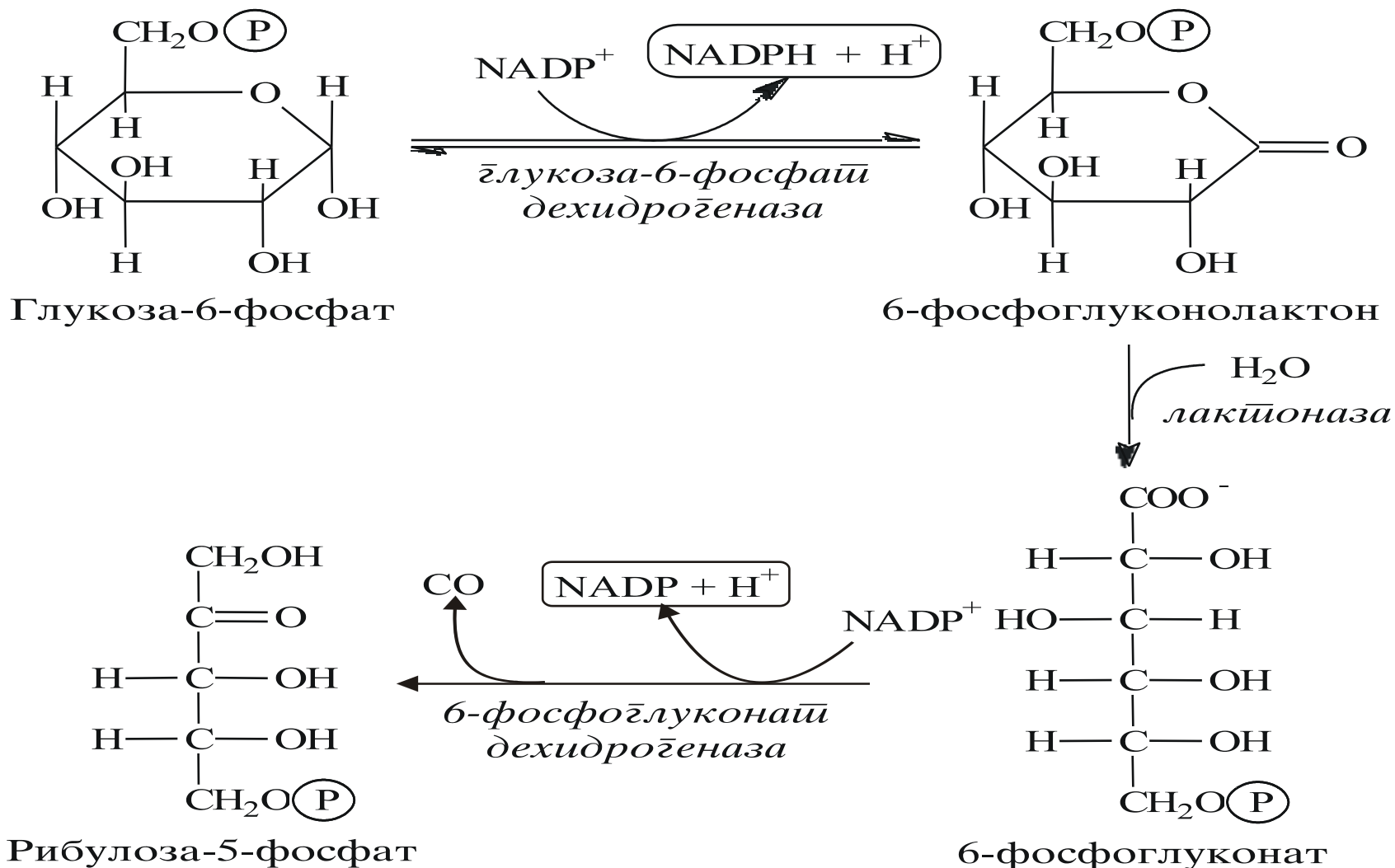
Хексозите се оксидираат и декарбоксилираат до пентози при што се создава NADPH!

Втор степен - неоксидативна фаза

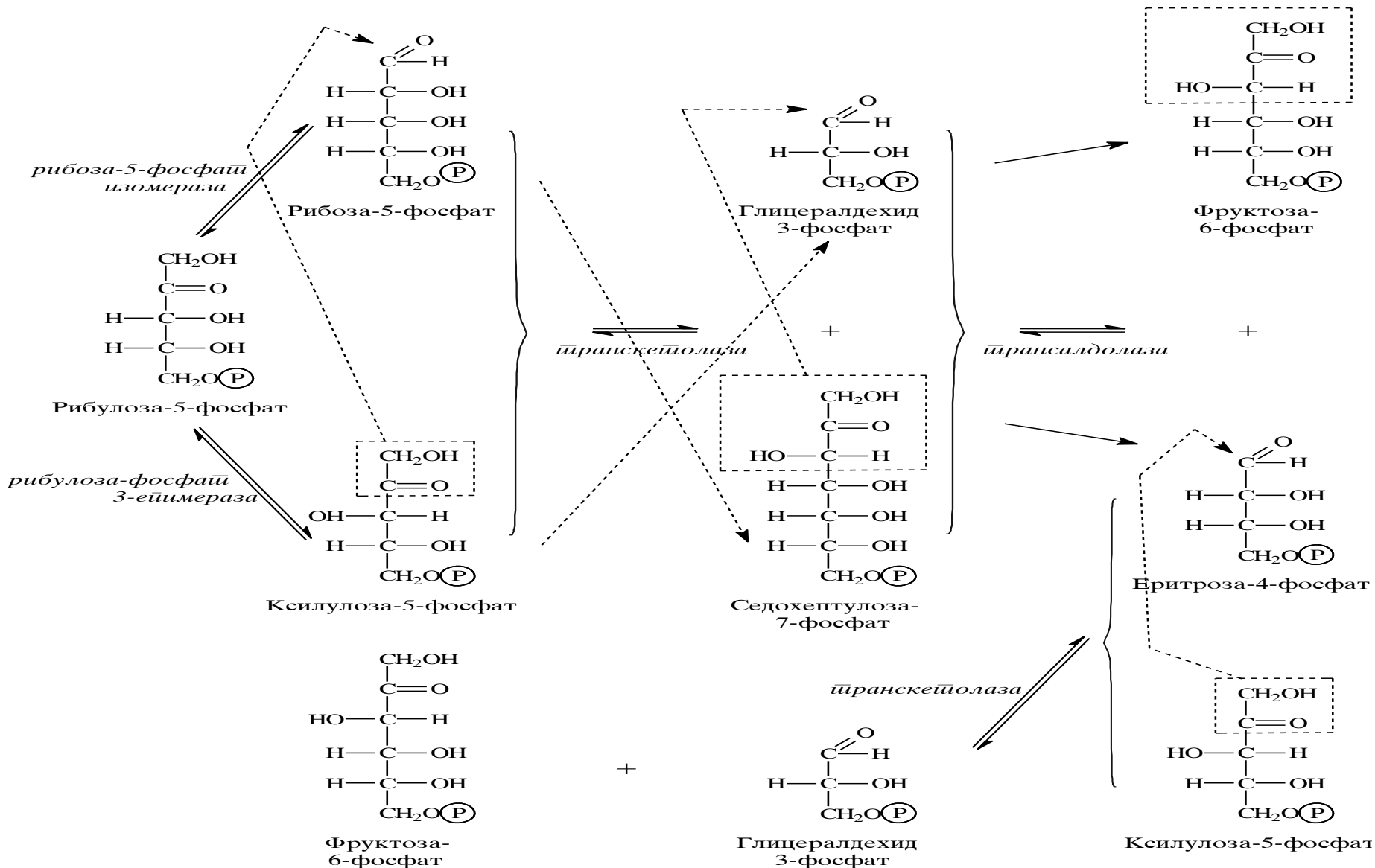
Прегрупирање на пентозите и повторна синтеза на хексози од пентози!

Оксидативна фаза на пентозо-фосфатниот циклус

Неоксидативна фаза на пентозо-фосфатниот циклус

Пентозо-фосфатен циклус

Со овој циклус може целосно да се оксидира глюкозата до

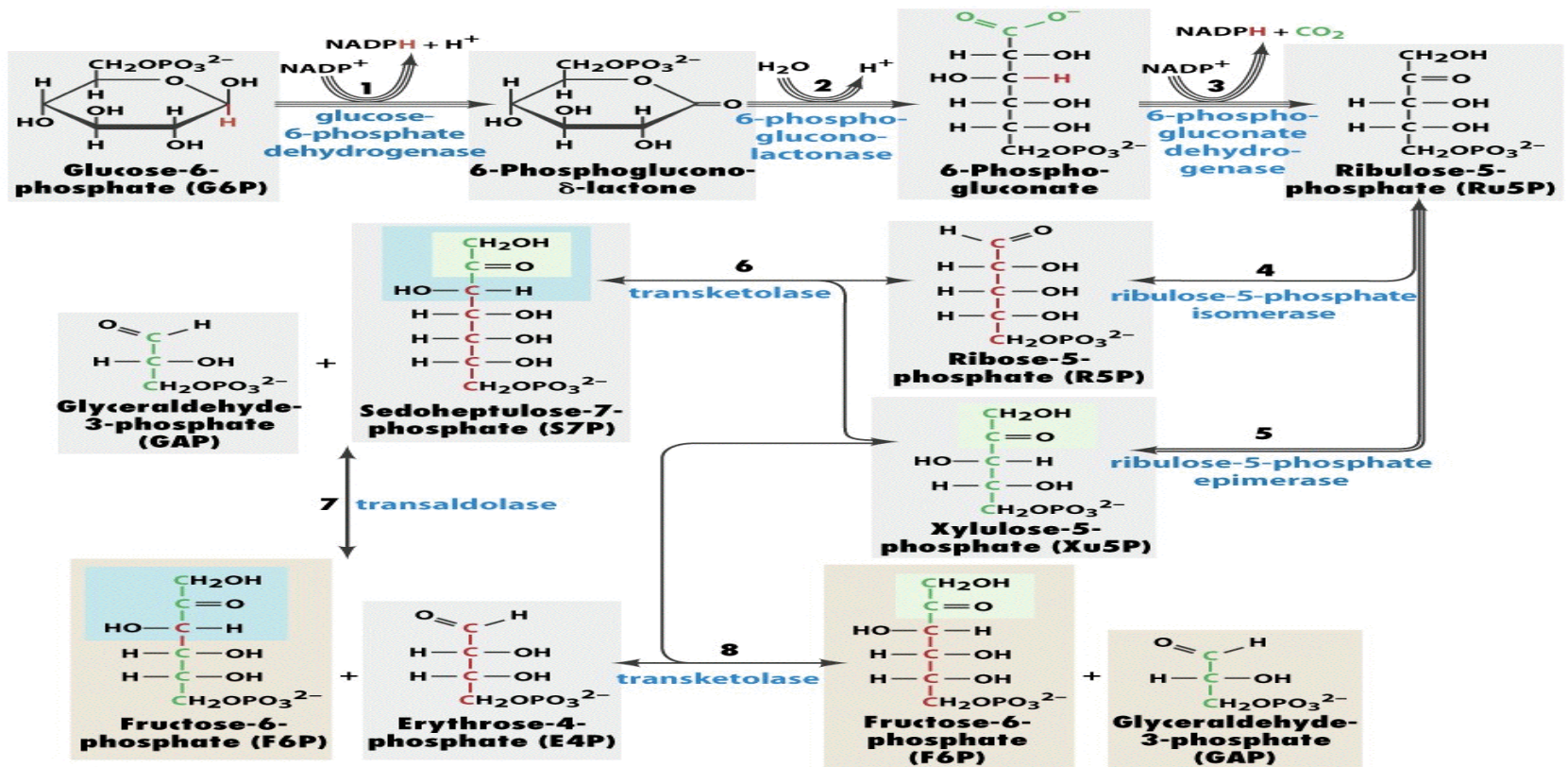

Figure 14-30 Fundamentals of Biochemistry, 2/e
© 2006 John Wiley & Sons

Регулација на пентозо-фосфатен циклус

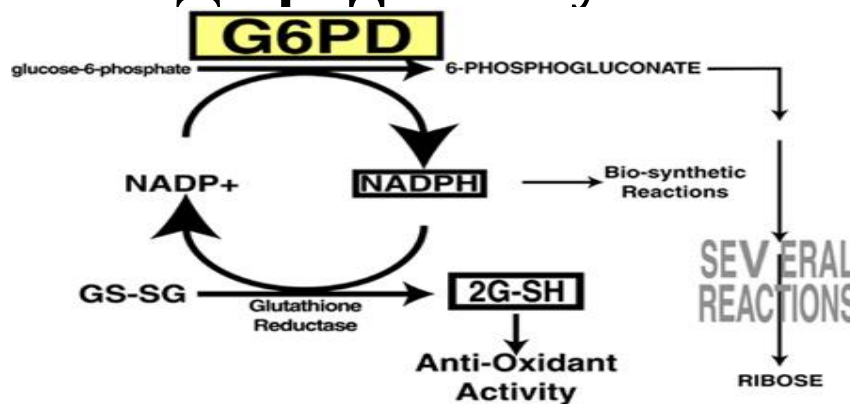

- ▶ односот NADPH/NADP е најважен регулаторен механизам
- ▶ Во која насока ќе се движи глюкоза-6-фосфатот (G-6-P) зависи дали клетката има повеќе потреба од NADPH или за рибоза-5-фосфат (R-5-P)
- ▶ во масното ткиво има повеќе потреба од NADPH Ќ вишокот R-5-P ќе се претвори во Г-6-П преку неоксидативната гранка
- ▶ Доколку потребите за R-5-P се поголеми од оние за NADPH тогаш пентозо-фосфатите се создаваат од фруктоза-6-фосфат преку трансдолазната и транскетолазната реакција

Дефект на ензимот глюкозо-6-фосфат дехидрогеназа (Г6ФД)

- ▶ Се јавува при внес на некои лекови, храна (антималарици, сулфонамиди, бамји)
- ▶ Важен ензим кој ги снабдува еритроцитите со NADPH
- ▶ NADPH се реоксидира редуцирајќи го глутатионот-важен за одржување на интегритетот на еритроцитната мембрана
- ▶ Дефицит на Г6ФД предизвикува хемолитичка анемија

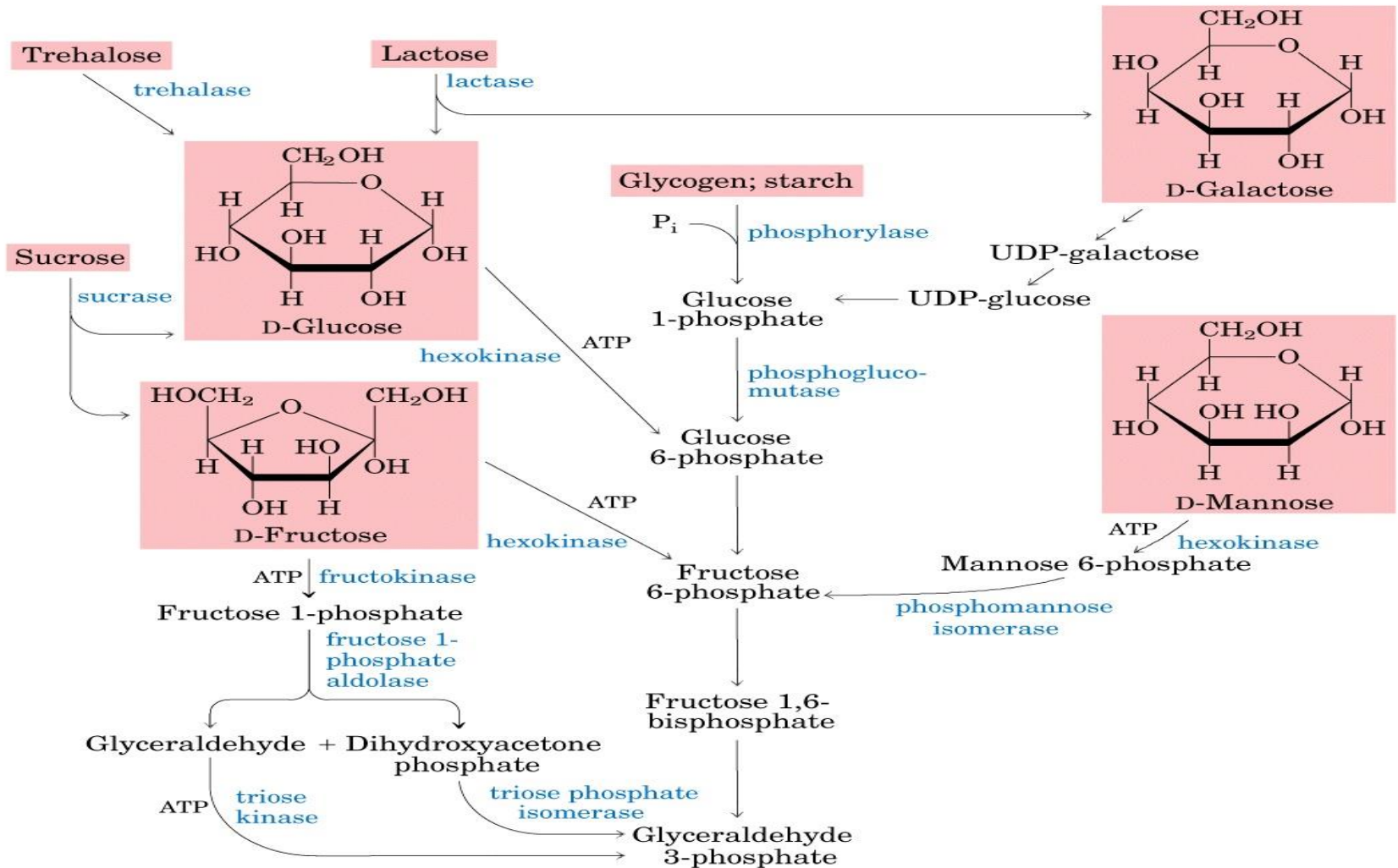
-*фавизам*

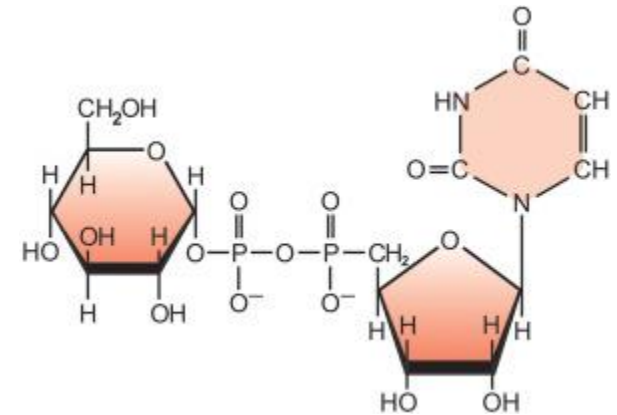
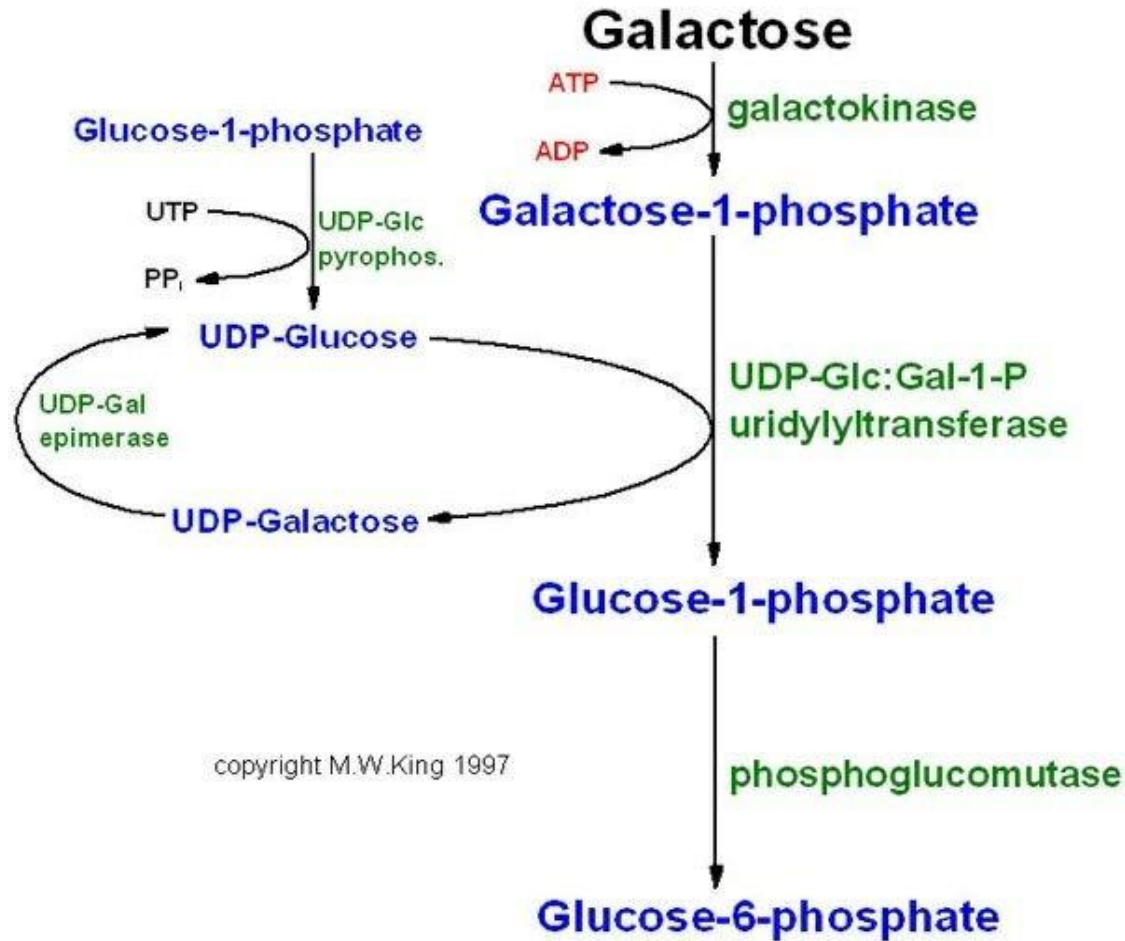
© CD-ROM ILLUSTRATED LECTURE NOTES ON TROPICAL MEDICINE

ВКЛУЧУВАЊЕ НА ДРУГИ ЈАГЛЕХИДРАТИ ВО ГЛИКОЛИЗТА

Други извори на гликолиза

Метаболизам на галактоза

UDP-G

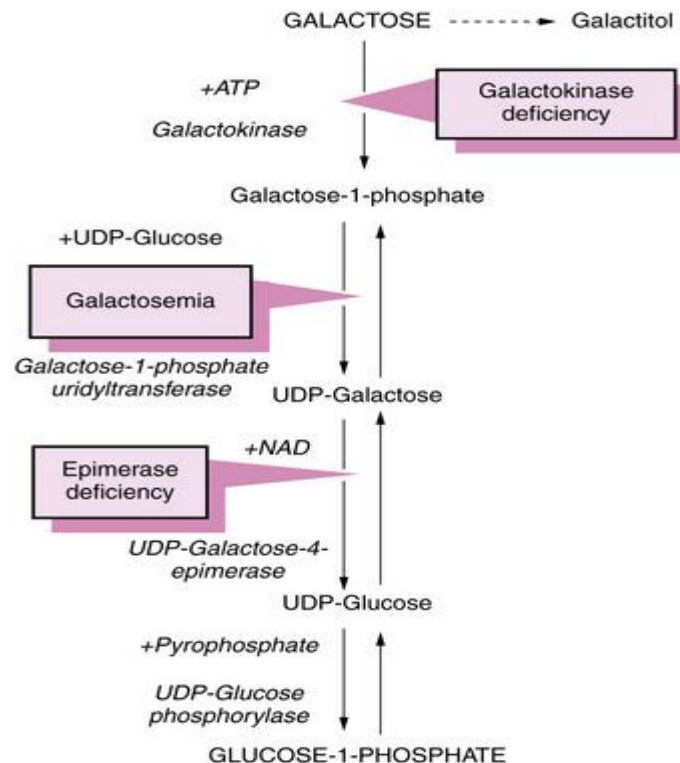
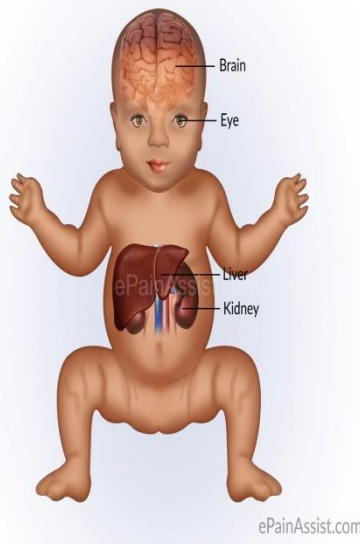
Нарушување во метаболизмот на галактоза-галактоземија

▶ Дефект на ензимот галактоза-1-фосфат уридилтрансфераза

▶ Симптоми:

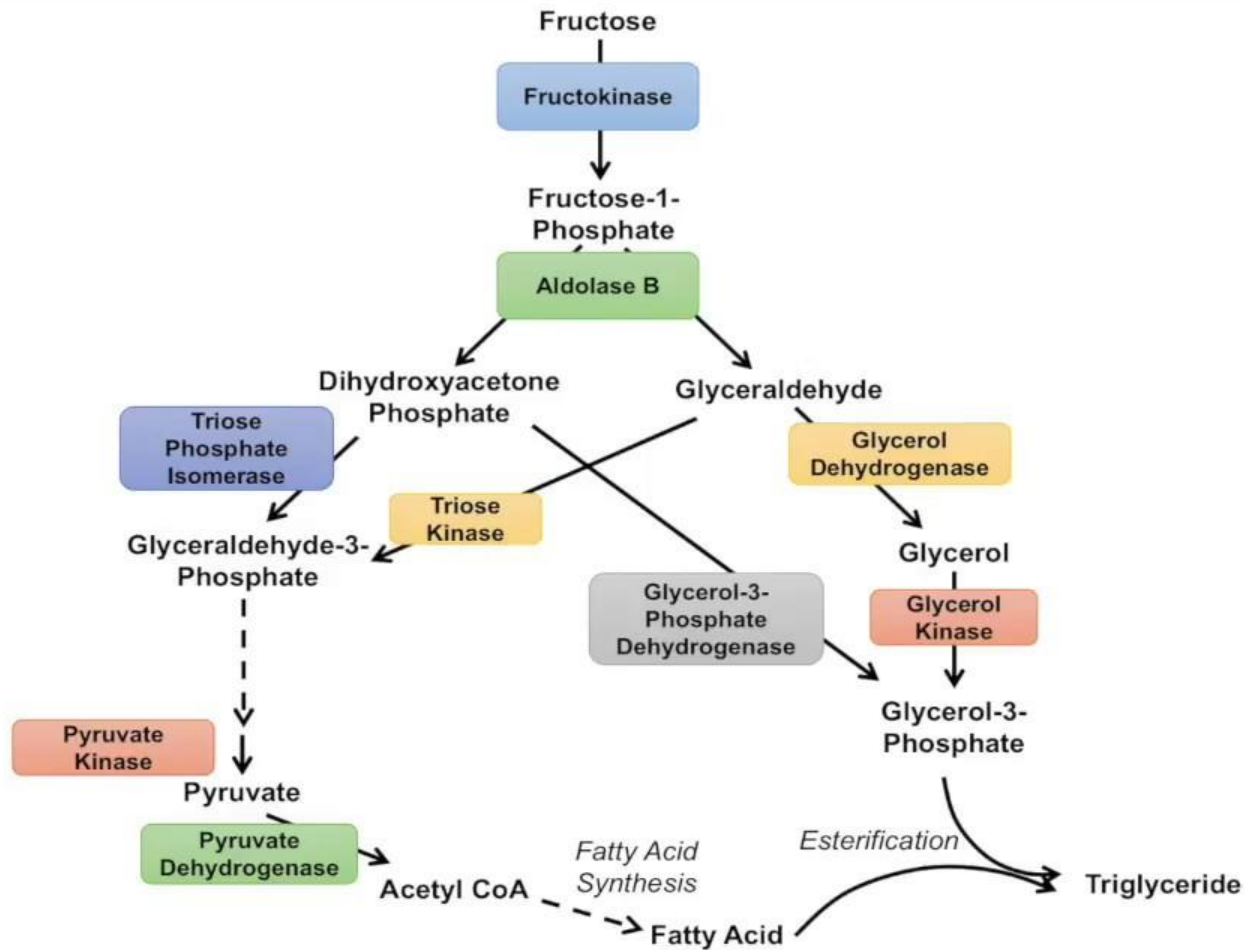
- ▶ повраќање,
- ▶ хипогликемија,
- ▶ хепатомегалија,
- ▶ жолтица,
- ▶ асцит,
- ▶ катаракта,
- ▶ ментална ретардација

Organs Affected by Galactosemia

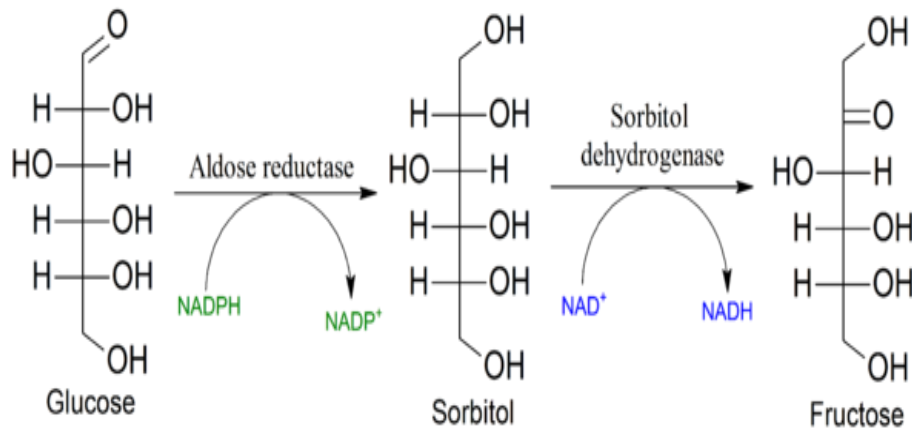
Симптомите исчезнуваат со повлекување на млекото и млечните производи од исхраната!

Метаболизам на фруктоза

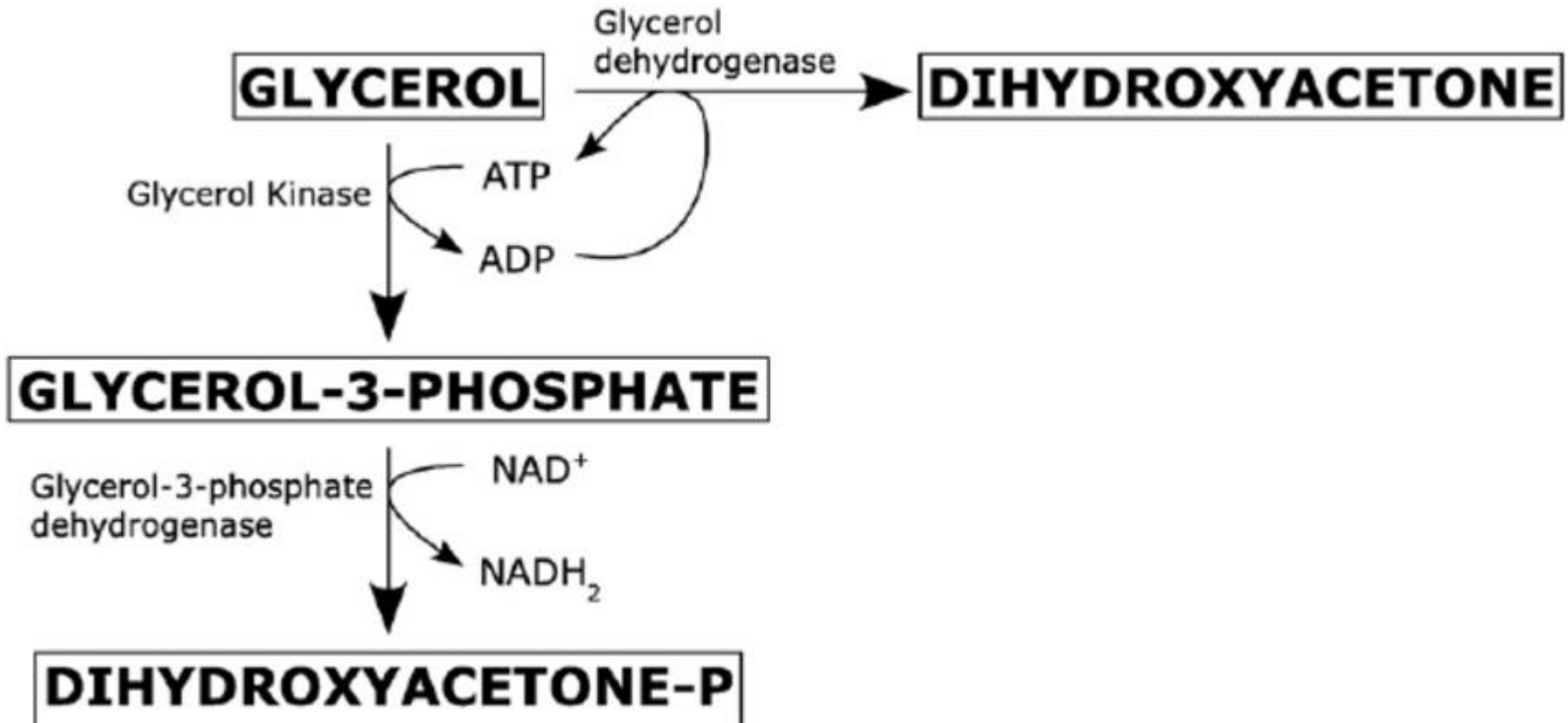

Метаболизам на фруктоза

- Фруктоза - главен извор на енергија за сперматозоидите
- Се синтетизира од глюкоза

Метаболизам на глицерол

ГЛИКОГЕНОЛИЗА-РАЗГРАДБА НА ГЛИКОГЕН

Гликоген

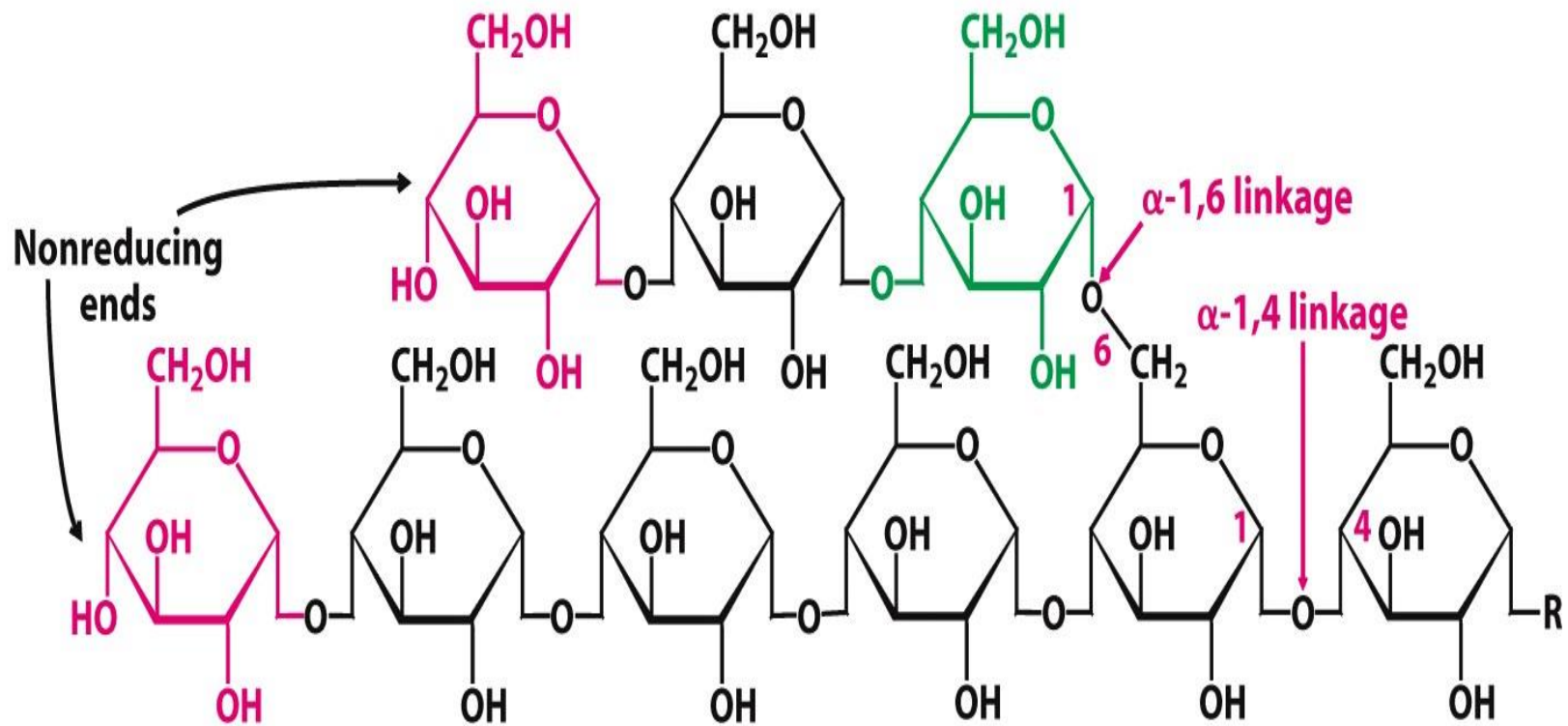
- **Полисахарид** составен од n број молекули на **глукоза**
- Молекуларна маса од 1 до неколку милиони
- Глукозните единици се поврзани со $\alpha(1\rightarrow4)$ и $\alpha(1\rightarrow6)$ **гликозидни врски**
- $\alpha(1\rightarrow6)$ разгранување има на секои **8 до 12** **гликозидни единици**
- Молекулата има топчеста (глобуларна) структура
- Постои само една редуцирачка полуацетална група (ОН група на првиот С-атом)

Гликоген

- Се наоѓа во мускули и црн дроб
- ***Мускулен гликоген*** - служи како извор на енергија за мускулна контракција при зголемена мускулна активност (нема ензим глукозо-6-фосфатаза)
- ***Црнодробен гликоген*** - служи за одржување на нормогликемија

Структура на гликоген

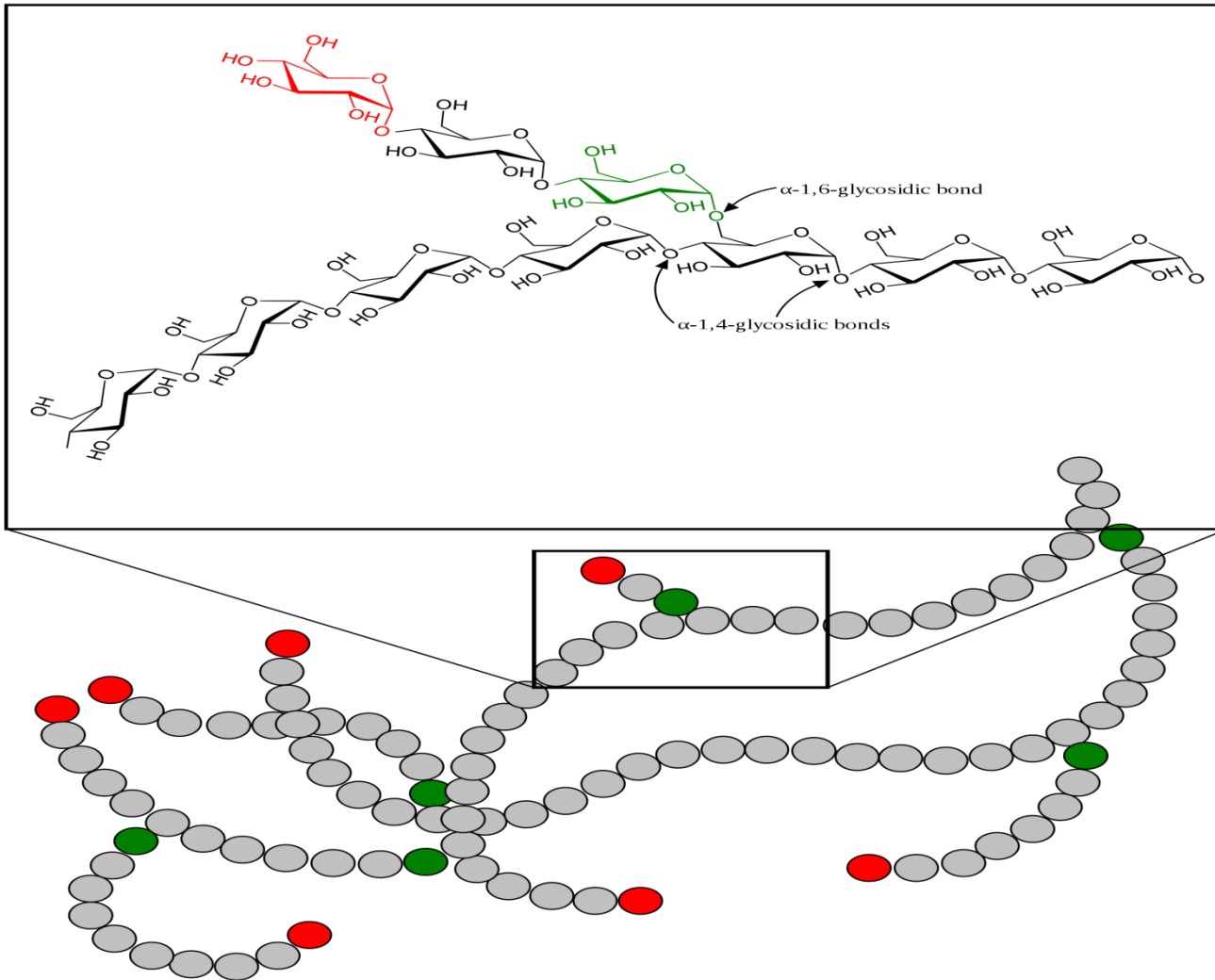
Figure 21.2

Biochemistry, Seventh Edition

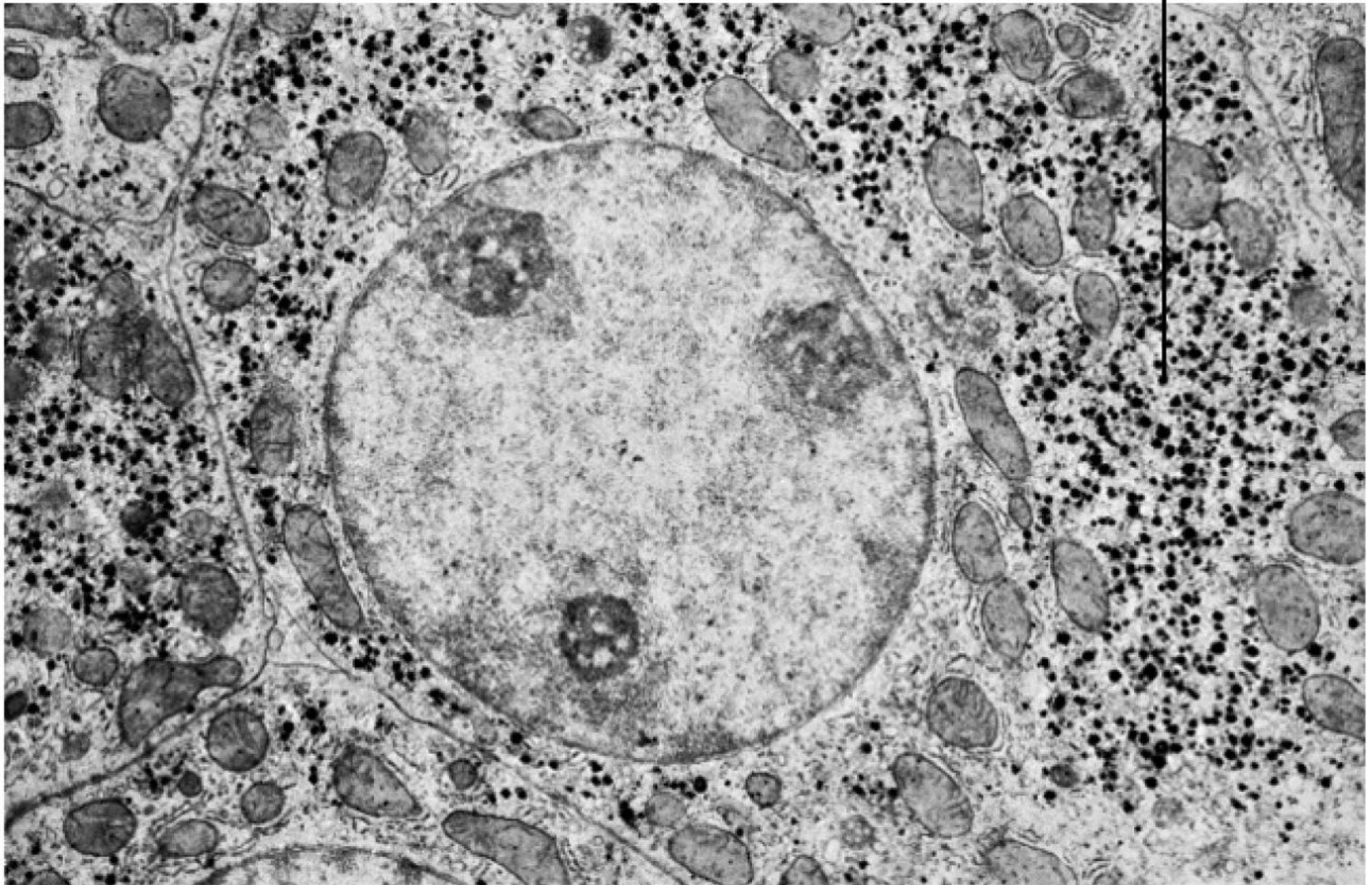
© 2012 W. H. Freeman and Company

Структура на гликоген

Гликогенски гранули

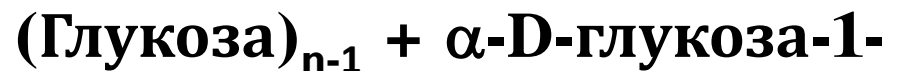
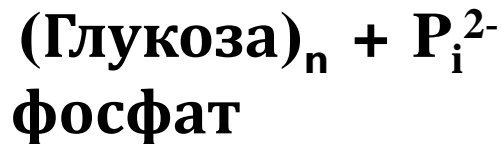

Разградба на гликоген - гликогенолиза

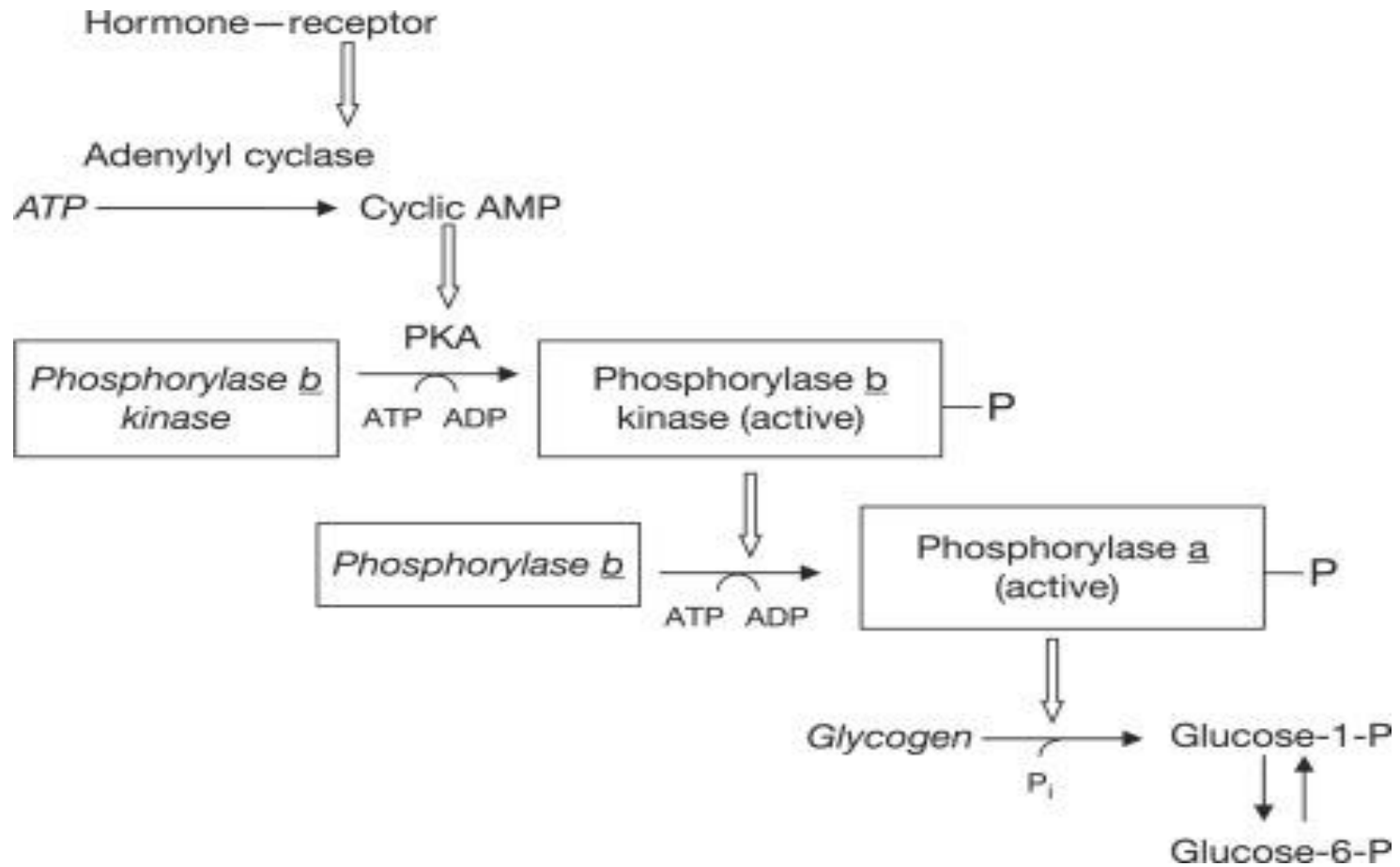

Прв степен - фосфоролиза:

- фосфорилација на глюкозата од нередуцирачкиот крај на гликогенот (ОН група на C4) со *гликоген фосфорилаза* и *фосфорна киселина*, раскинување на $\alpha(1\rightarrow4)$ врските и создавање на α -D-глюкоза-1-фосфат

Активација на гликоген фосфорилаза

Разградба на гликоген - гликогенолиза

Втор степен:

- ***олиготрансфераза*** Ѓ пренесува 3 гликозидни остатоци врз друг синџир од амилозен тип

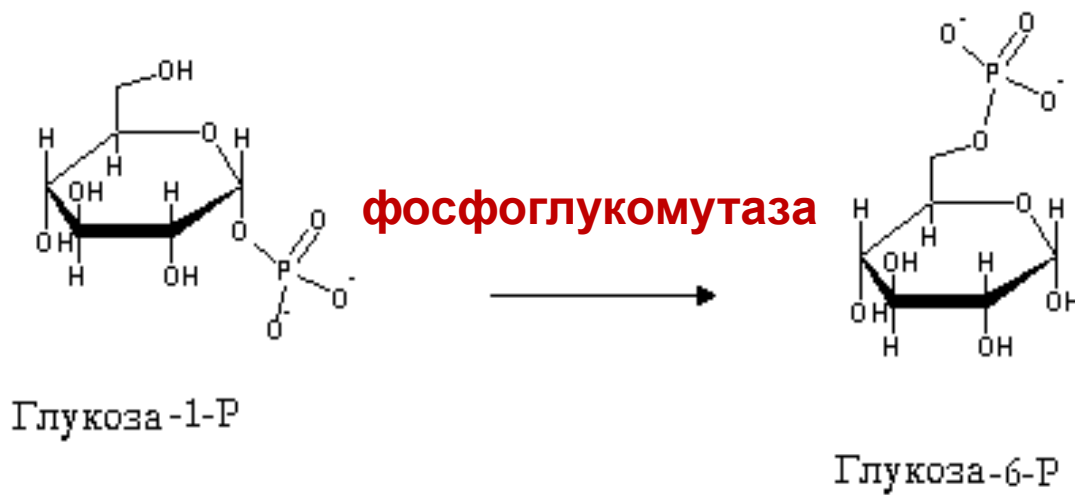
Трет степен:

- ***$\alpha(1\rightarrow6)$ -глукозидаза*** Ѓ ги раскинува $\alpha(1\rightarrow6)$ гликозидните врски

Крајни продукти:

- **Глукоза-1-фосфат**
- **Слободна глукоза**

Претворба на глюкозо-1-фосфат во глюкозо-6-фосфат

Други ензими вклучени во гликогенолизата

❑ Во црниот дроб:

- **глюкоза-6-фосфатаза** Ѓ ја хидролизира **глюкоза-6-фосфат** во слободна **глюкоза**

❑ Во периферните ткива:

- **во црвените мускули:** **глюкоза-6-фосфат** се оксидира преку пируват до **CO₂** и **H₂O**
- **во белите мускули:** **глюкоза-6-фосфатот** се претвора во **лактат**
- **слободна глюкоза** Ѓ оди директно во **крвта**

ГЛИКОГЕНЕЗА-СИНТЕЗА НА ГЛИКОГЕН

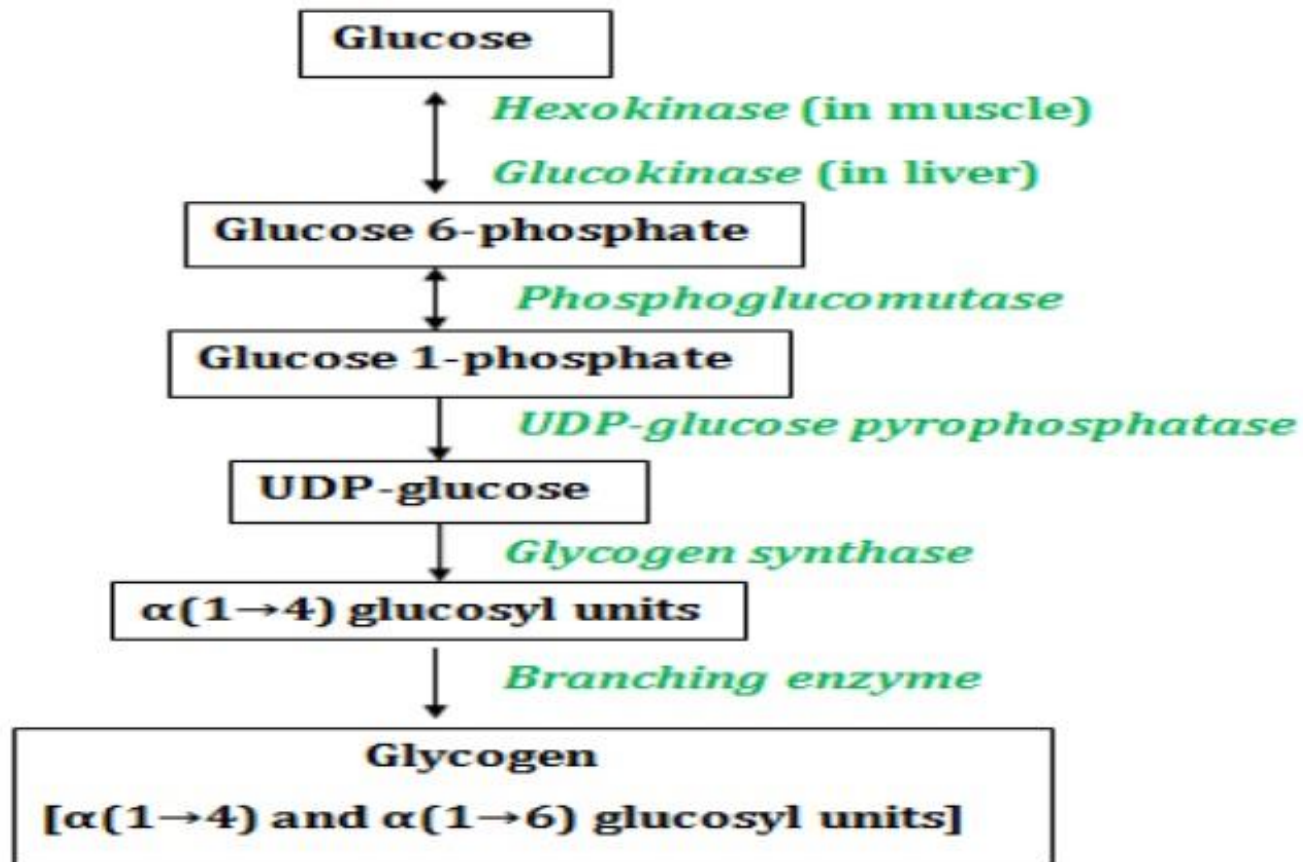

Гликогенеза

- Се одвива во црн дроб и мускули
- Глюкозата влегува во гликогенезата во форма на фосфатен естер како глюкоза-6-фосфат под дејство на хексокиназа или глукокиназа
- Прва фаза Ѓ активација на глюкоза-6-фосфат во уридин дифосфат глюкоза под дејство на **уридил трансфераза**
- Втора фаза Ѓ синтеза на амилозен синџир Ѓ **гликоген синтаза** преку формирање на $\alpha 1 \rightarrow 4$ гликозидни врски
- Трета фаза Ѓ синтеза на разгранетиот синџир преку формирање на $\alpha 1 \rightarrow 6$ гликозидни врски под дејство на **амило-1,4-1,6 трансгликозилаза**

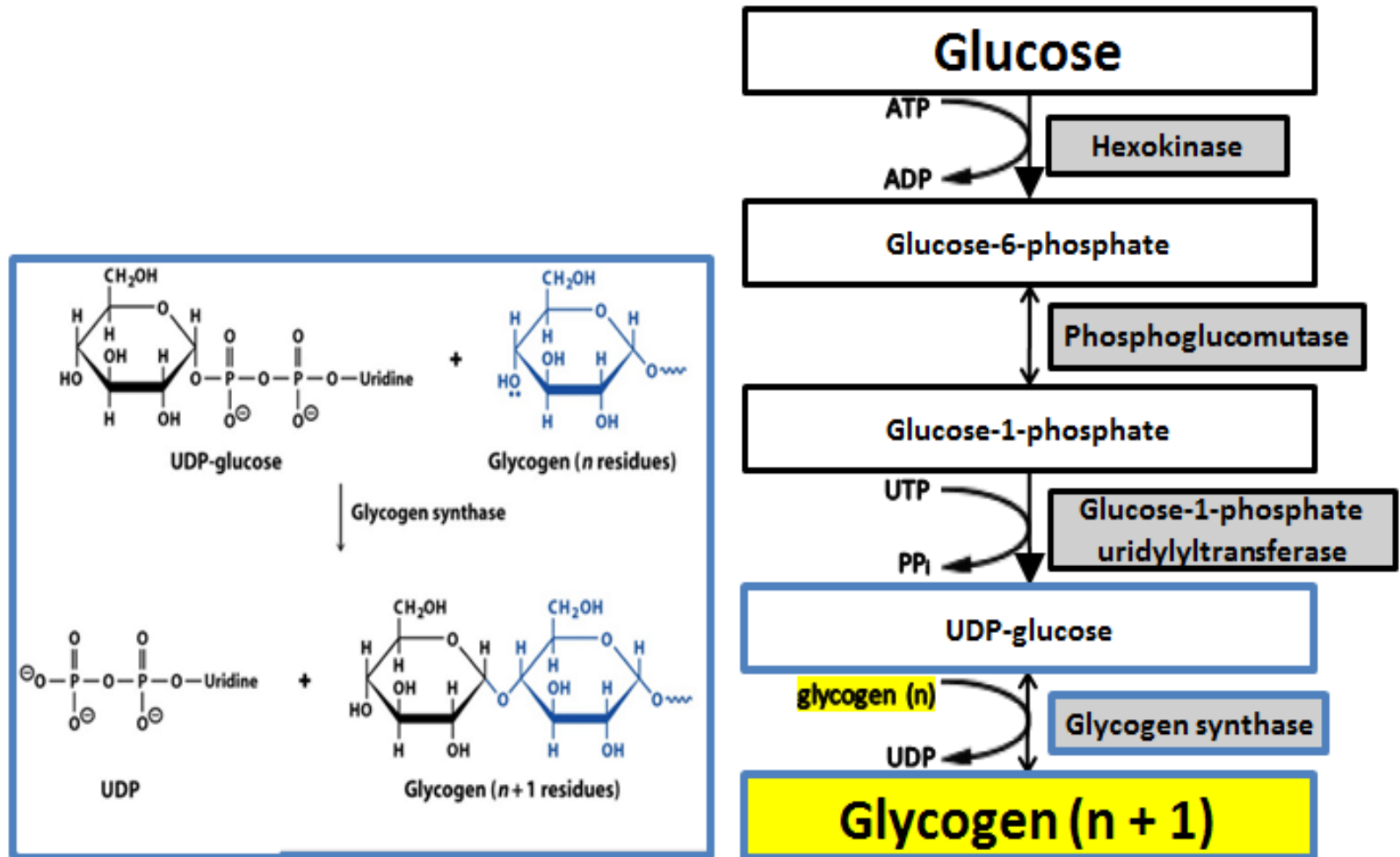
Синтеза на гликоген

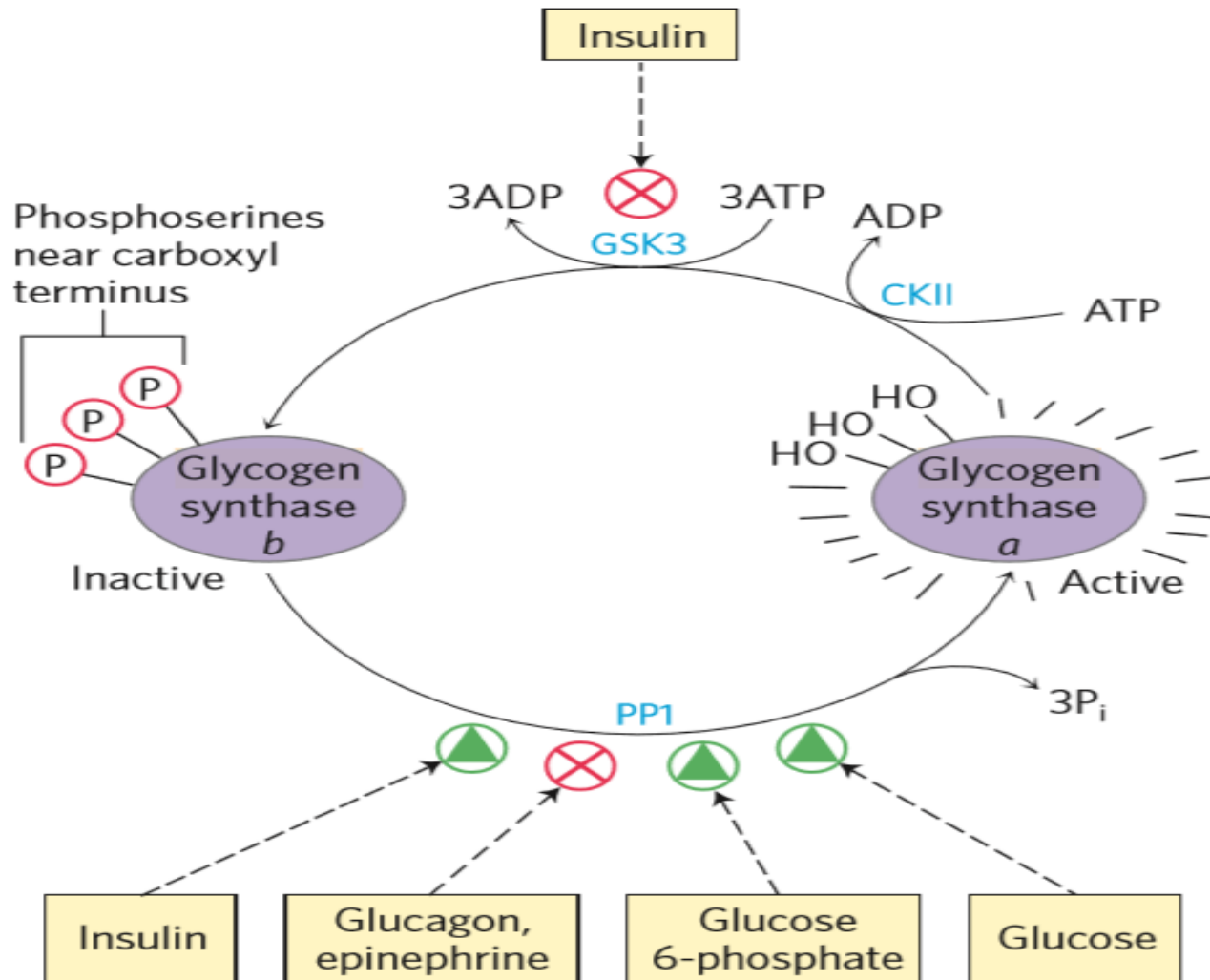
Diagram: Steps of glycogenesis

42

Синтеза на гликоген

Регулација на гликогенеца

Вродени нарушувања во метаболизмот на гликоген

Гликогенози - група наследни заболувања пратени со прекумерно натрупување на гликоген во ткива и органи главно во црн дроб и мускули заради вроден или стекнат дефицит на ензимите вклучени во синтеза или разградба на гликоген!

Гликогеноза тип И (вон Гиерке - ова болест)

– дефект на глукозо-6-фосфатаза

- Се натрупува гликоген во црниот дроб-хепатомегалија
- Нарушен метаболизам на лактати (Cori-ев циклус)
- Метаболна ацидоза
- Хипогликемија

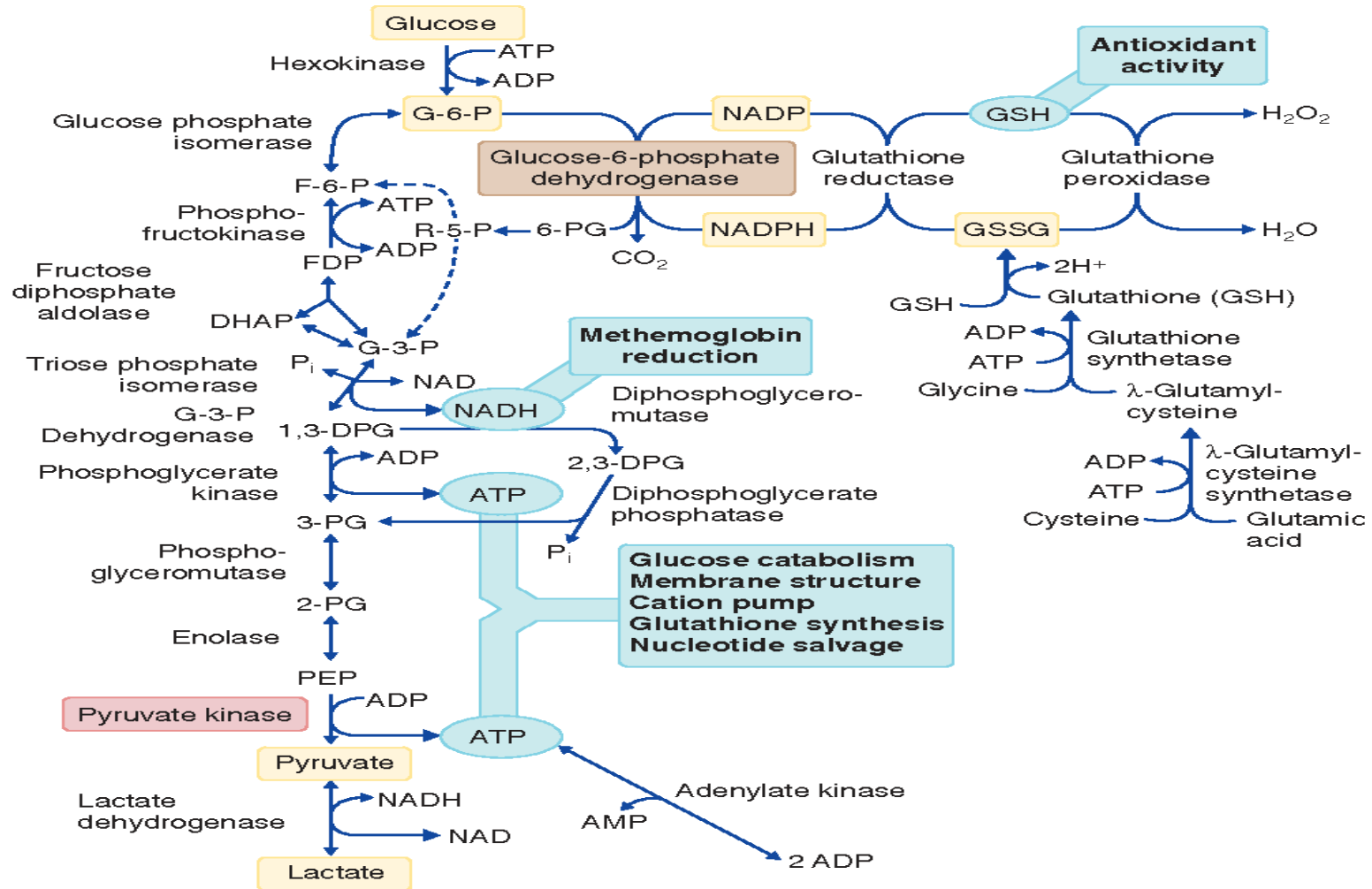
Вродени нарушувања во метаболизмот на гликоген

Други типови гликогенози (12 ентитети) - дефект кај:

- **Амилу-1,4-1,6 трансгликозилаза** - ензим на разгранување
- **Фосфорилаза**-ензим за разградба на гликоген
- **Гликоген синтаза**-ензим за синтеза на гликоген
- **Фосфорилаза киназа**-ензим за активација
- **Фосфофруктокиназа**-ензим за фосфорилација на фруктоза-6-фосфат

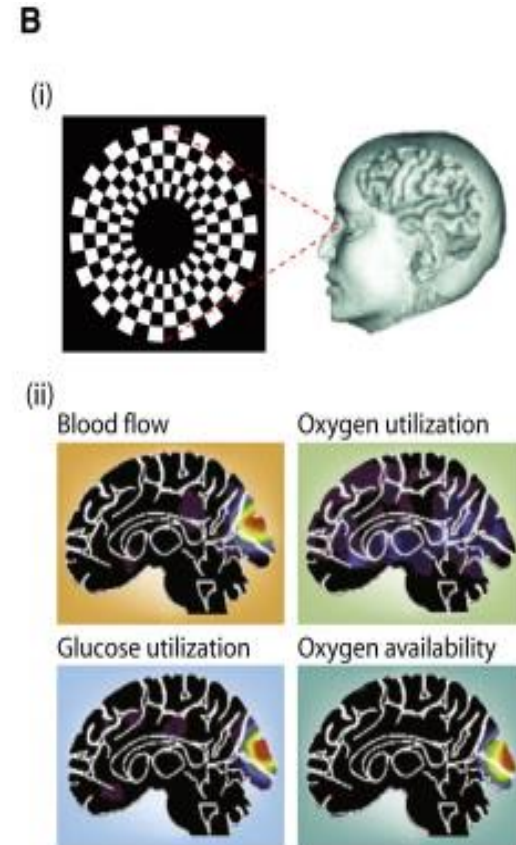
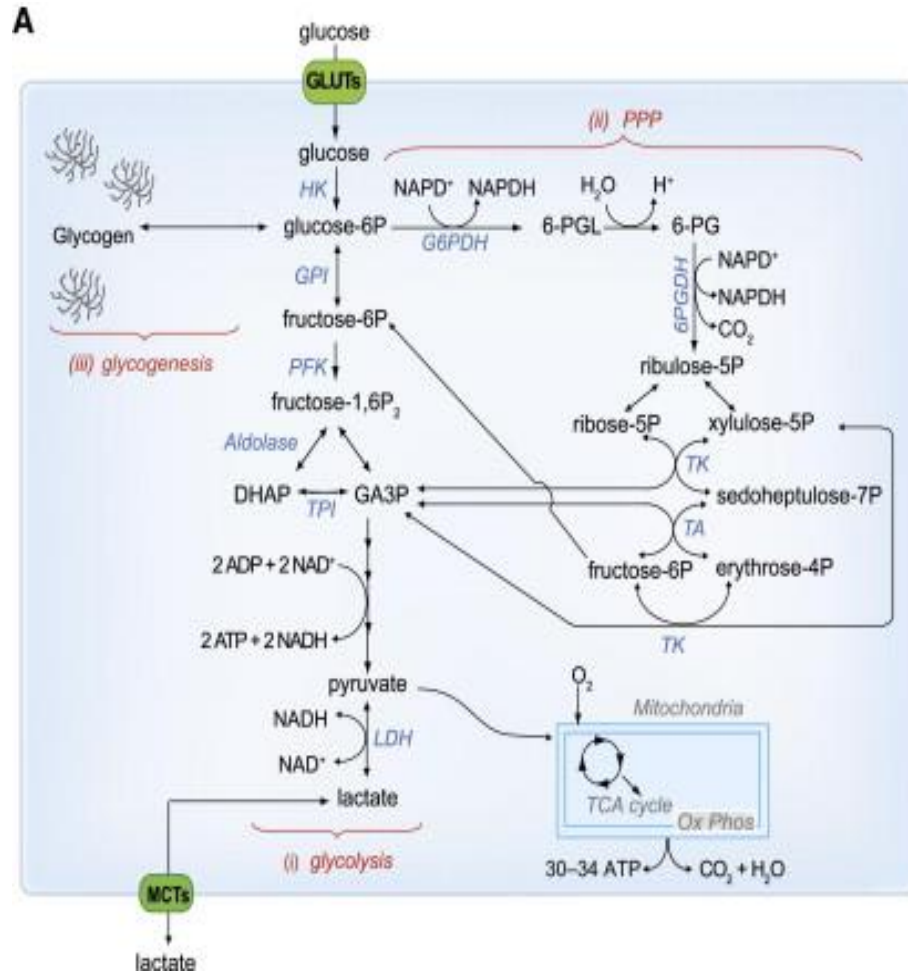
Метаболизам на глюкоза во различни типови клетки

Метаболизам на глюкоза во еритроцити

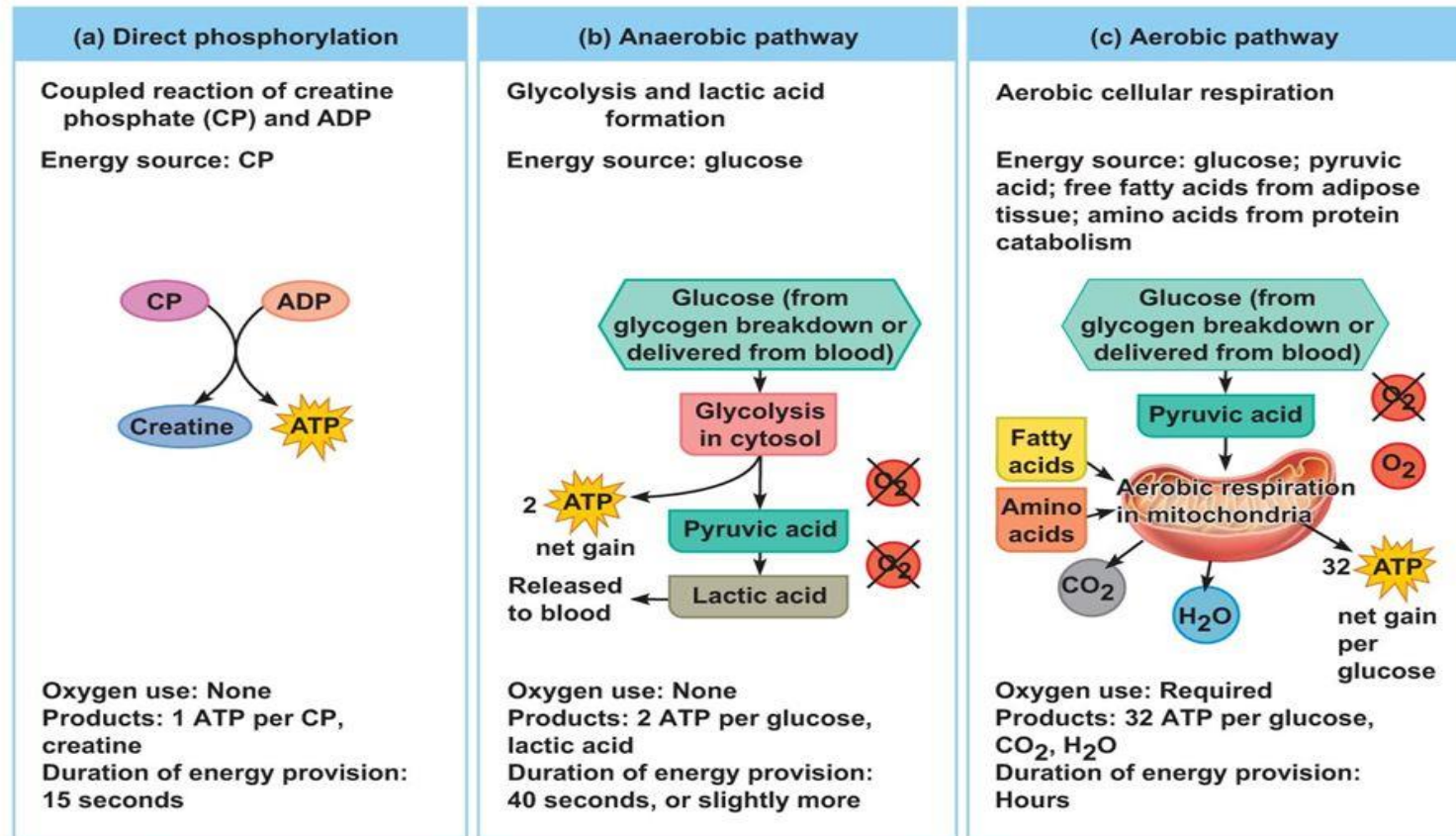

Метаболизам на глюкоза во мозочни клетки

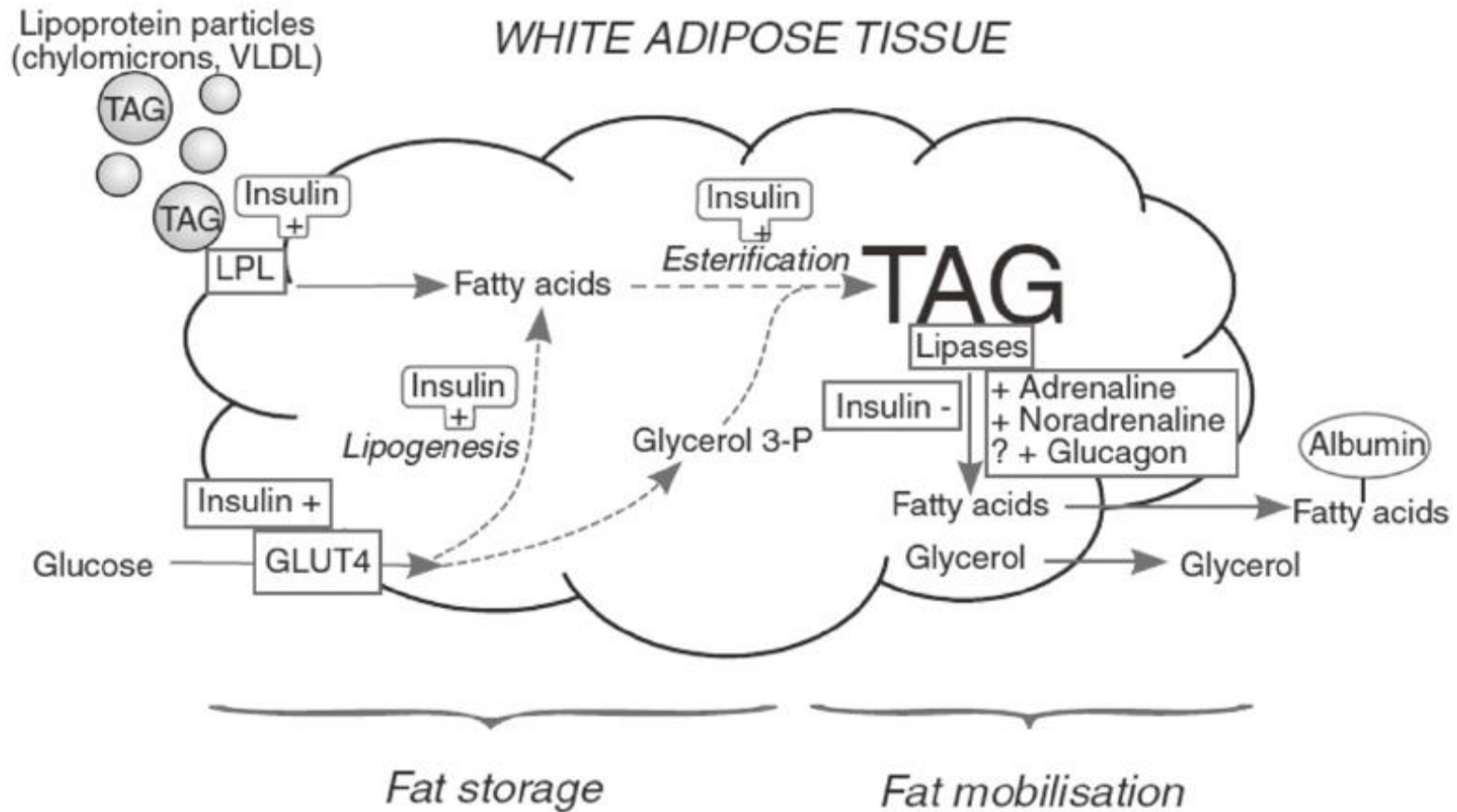

Метаболизам на глюкоза во мускулни клетки

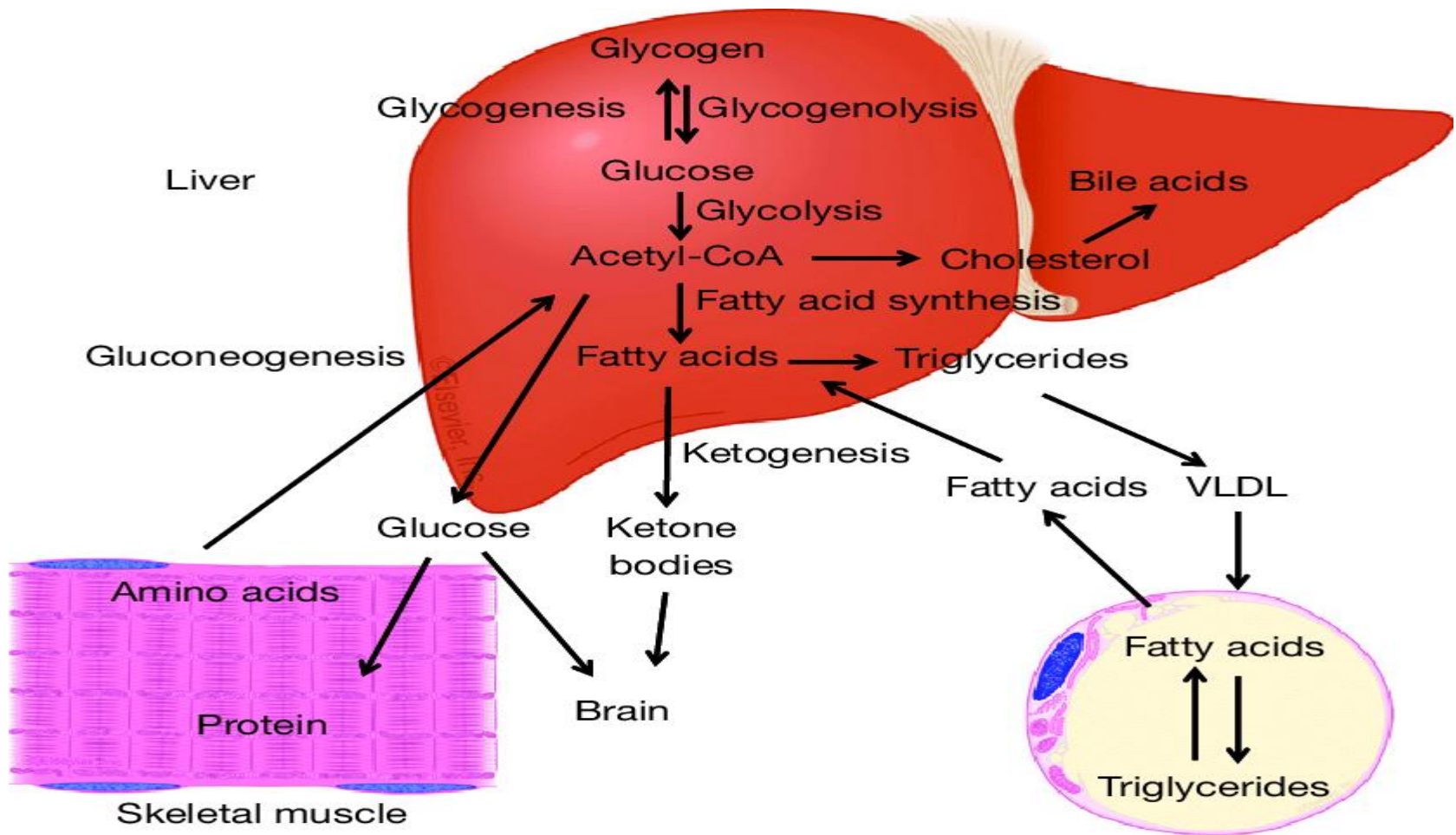
Muscle Metabolism

Метаболизам на глюкоза во масни клетки

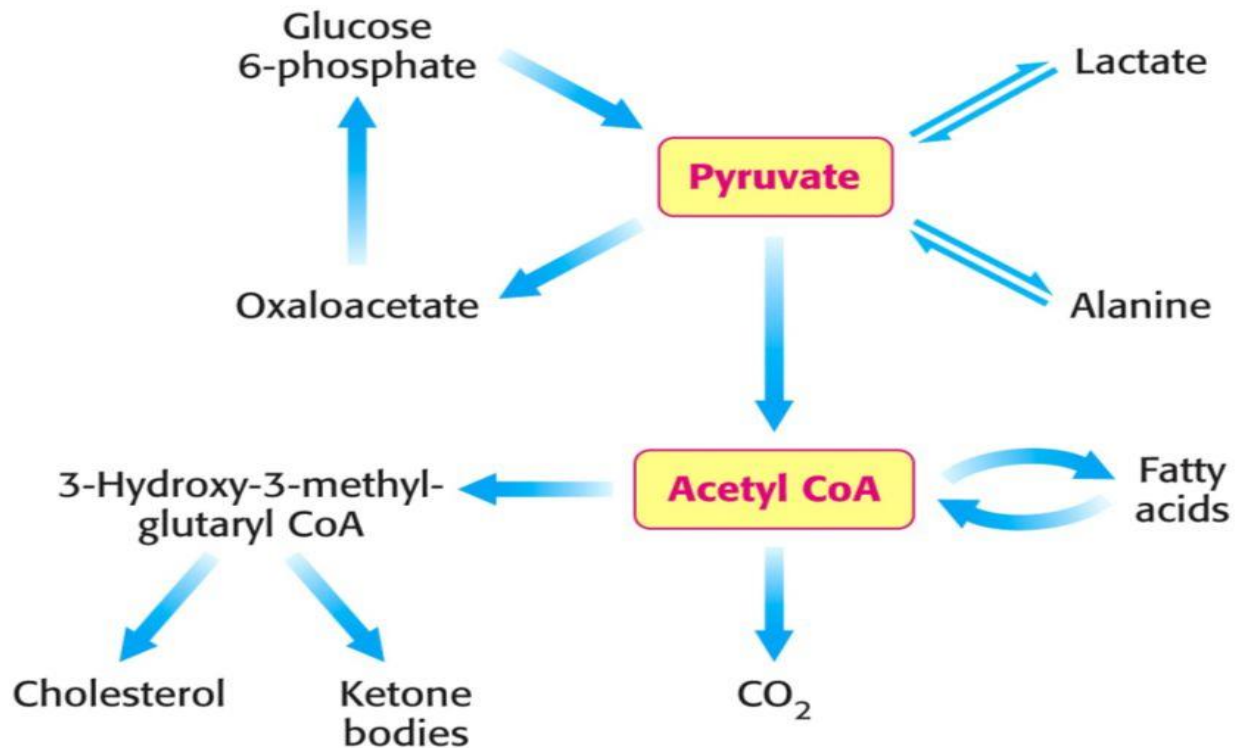
Метаболизам на глюкоза во хепатални клетки

**ОКСИДАТИВНА
ДЕКАРБОКСИЛАЦИЈА НА
ПИРУВАТ ВО АЦЕТИЛ КоА**

Метаболичка судбина на пируватот

Пируват дехидрогеназен (оксидазен) комплекс

Составен е од 3 ензими и 5 коензими

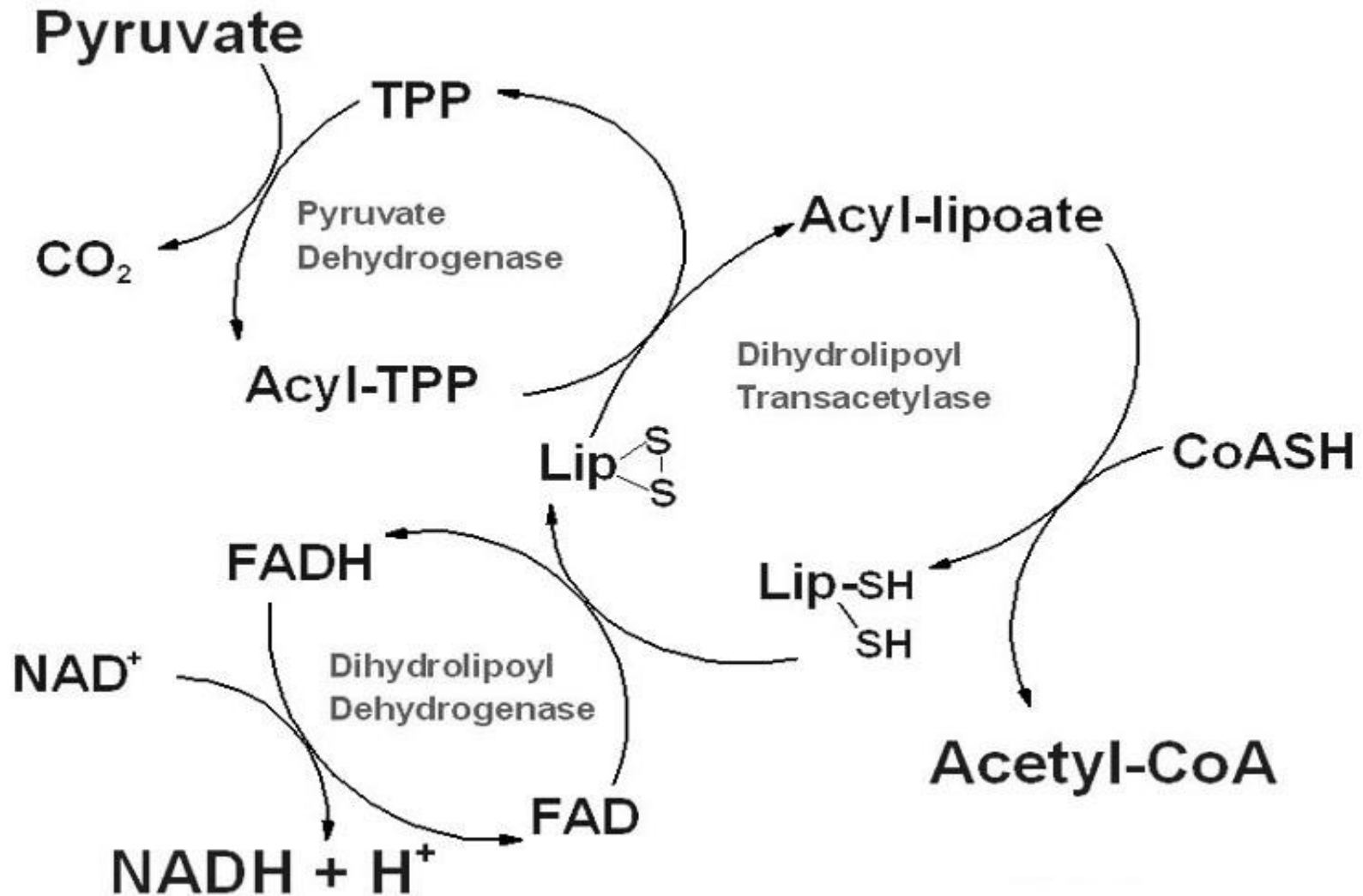
- ✓ Од 5 коензими: 3 се поврзани за ензимите, 2 се слободни (коензими А и NAD⁺)
- ✓ Изолиран е до срцев мускул и бубрези
- ✓ Се наоѓа во матрикс на митохондии
- ✓ Циновски комплекс - Мр 7- 8 милиони
- ✓ Регулација на активноста на комплексот Љ кинази и фосфатази, ензими врзани за централниот дел - трансациетилаза Љ две форми: активна дефосфорилирана и неактивна фосфорилирана
- ✓ Активноста ја инхибираат: ацетил КоА, НАДХ, АТФ

Пируват дехидрогеназен комплекс

Ензим	Кратенка	Коензим	Катализирана реакција
Пируват декарбоксилаза	E_1	Тиамин пирофосфат (ТРР)	Оксидативна декарбоксилација на пируват
Дихидролипонила трансацилаза	E_2	Липонска киселина	Трансфер на ацетилна група на КоА
Дехидролипонила дехидрогеназа	E_3	Флавин аденин динуклеотид (FAD)	Реоксидација на липонска киселина

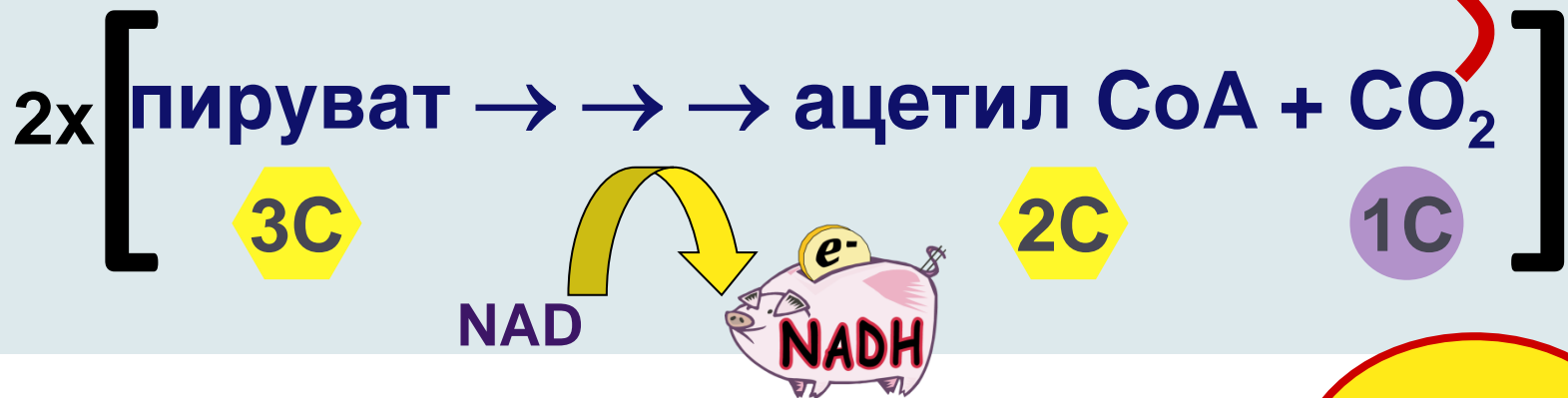

Оксидативна декарбоксилација на пируват

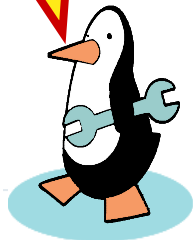
Збирна реакција од оксидативна декарбоксилација на пируват

Реакцијата е иреверзибилна!

- Се ослободуваат **2 CO₂**
- Се создаваат **2 Ацетил СоА**
- Се редуцираат **2 NAD⁺ → 2 NADH**
- Ацетил СоА влегува во **Кrebs-овиот циклус**

Каде оди CO₂?
Се издишува

Оксидативна декарбоксилација на пируват

**Оксидативната декарбоксилација на пируват во ацетил КоА е иреверзибилна реакција!
Ацетил КоА не може да се трансформира во пируват со процес на карбоксилација и да послужи како супстрат на глуконеогенезата, затоа јаглехидратите не можат да се синтетизираат од масните киселини чија разградба оди преку ацетил КоА!**

Ви благодарам на вниманието!

Материјал за учење:

Учебник од Слобода А. Џекова и сор.– Поглавје 12 и 13

